

قسمت هفتم

فعالیت گهونیت‌ها در ایران

از شهریور ماه ۱۳۲۰

تا آبان ماه ۱۳۲۴ شمسی

فصل اول

ورود ارتش سرخ بایران

در شهریورماه ۱۳۲۰ (۲۵ اوت ۱۹۴۱ میلادی) نیروهای شوروی پس از بیست سال مجدداً وارد خاک ایران شدند .

تجاوز آنها بطرف مرکز ایران حتی از سال ۱۳۰۰ شمسی (۱۹۲۱ میلادی) هم وسیعتر بوده است .

بعد از عبور از کوهپای البرز در قزوین بانبروهای انگلیسی که از سمت جنوب پیش می آمدند ارتباط برقرار نمودند. محافظت راهها و وسایل نقلیه از طرف نیروهای متفقین بعهده گرفته شد زیرا تنها راه خشکی که شوروی را به متفقین غرب مربوط می ساخت بغیر از راه دریائی بطرف مورمانسک که عبور آن بعلت وجود زیر دریائیها و حملات دشمن بخصوص در زمستان مشکل بود راه ایران بود.

با وجود این استالین و مولوتف از دخول ارتش سرخ بایران منظورهای دیگری داشتند. مولوتف در مذاکرات سال ۱۳۱۹ شمسی (۱۹۴۰ میلادی) راجع بدخول شوروی به اتحادیه آلمان ایتالیا و ژاپن اظهار نموده بود که نکته اصلی کوششهای منطقه ای شوروی در سرحد جنوبی آن کشور برای راه یافتن به اقیانوس هند میباشد. مولوتف در ضمن مذاکرات خود در ۵ آذر ۱۳۱۹ (۲۵ نوامبر ۱۹۴۰ میلادی) به سفیر آلمان اظهار داشت که یکی از شرایط ورود شوروی به اتحادیه سه کشور این است که سرحدات جنوبی اتحاد شوروی بدریای عمان برسد و آنرا برسمیت بشناسند.

با در نظر گرفتن این مذاکرات که در آن زمان مخفی نگاه داشته شد و با توجه

بقرار داد اتحاد انگلیس - شوروی - ایران و همچنین سیاست ۱۳۲۱ شمسی دولت شوروی که در ماده ۱ این قرار داد تمامیت ارضی و استقلال سیاسی ایران برسمیت شناخته شد و با توجه بمفاد ماده ۵ این قرارداد متفقین تعهد نموده بودند نیروهای خود را حداکثر تا ۶ ماه بعد از اتمام جنگ با آلمان و متحدین آن از ایران خارج کنند. (۱)

حوادث بعدی نشان داد که سیاست دولت اتحاد شوروی همچنان بر مبنای توسعه سرحدات جنوبی خود تا آبهای گرم خلیج فارس و دریای عمان استوار می باشد روی این اصل حکومت شوروی با جدا کردن قسمتی از خاک ایران و تشکیل جمهوری خود مختار آذربایجان و کردستان با کمک کمونیستهای ایران قصد داشتند دولت قانونی ایران را واژگون سازند و بدین وسیله بمقاصد باطنی خود برسند.

تشکیل حزب منحلّه توده در ایران

حزب کمونیستی توده در مهر ماه سال ۱۳۲۰ شمسی یعنی تقریباً یکماه پس از ورود ارتشهای بیگانه بخاک ایران رسمیت خود را اعلام داشت مؤسّسین آن حزب تاریخ تشکیل حزب خود را با پانزدهم مهر یعنی روز مهرگان منطبق نمودند و هر سال در این تاریخ جشنی باین مناسبت برپا میگردند.

پایه گزاران حزب منحلّه توده از بقایای کمونیستهای سابق ایران بودند که طی سالیان درازپیش از شهر یورد در مملکت ما مأموریت اشاعه افکار کمونیستی را داشته

(۱) عین ماده ۵ قرارداد سال ۱۳۲۱ بین ایران و متفقین: پس از اینکه کلیه مخاصمه مابین دول متحده « روس و انگلیس » با دولت آلمان و شرکای آن بموجب یک یا چند قرارداد متارکه جنگ متوقف شد دول متحده در مدتی که زیاده از شش ماه نباشد قوای خود را از خاک ایران بیرون خواهند برد و همینکه پیمان صلح مابین آنها بسته شد ولو اینکه قبل از ششماه بعد از متارکه باشد بلافاصله قوای خود را بیرون خواهند برد مقصود از شرکای دولت آلمان هر دولت دیگری است که اکنون یا در آینده با یکی از دول متحده بنای مخاصمه گذاشته یا بگذارد.

ولی بعلت بر خورد با موانع و مشکلات زیاد نه تنها عملیاتشان عقیم مانده بود بلکه خودشان نیز بموجب قانون مقدمین بر علیه امنیت کشور مصوب ۲۲ خرداد ماه سال ۱۳۱۰ شمسی محکوم و تا شهریور ۱۳۲۰ در حدود یکصد نفر از کمونیست‌ها در زندان و تبعید گاهها بسر میبردند اسامی فعالین آنها عبارت بود از:

۱- پیش از بازداشت دسته ۵۳ نفر: سید جعفر پیشه‌وری (۱) اردشس آوانسیان در زندان قصر و رضا روستا در تبعید گلپایگان .

۲- از دسته ۵۳ نفر: عبدالصمد کامبخش - ایرج اسکندری - بزرگ علوی - دکتر رضا رادمنش - محمود بقراطی - خلیل ملکی - مهندس تقی مکی نژاد - دکتر محمد بهرامی - نورالدین الموتی - علی اکبر شاندرمنی و اسماعیل شبرنگ و دیگران در زندان قصر و احسان طبری در تبعید اراک .

گذشته از افراد مذکور در فوق چند نفر دیگر نیز مانند عبدالحسین نوشین

(۱) سید جعفر پیشه‌وری فرزند سید جواد از سادات خلخال و از کمونیستهای مؤمن و تعلیم یافته و دانشگاه دیده (کو تو) بود وی دوران پرهیجان و طوفانی را در زندگی سیاسی خود طی کرده است نامبرده در سال ۱۲۶۷ شمسی در آذربایجان ایران بدنیاً آمد و در ۱۲۸۳ بیا کورفت و تا زمان انقلاب روسیه سال ۱۹۱۷ میلادی در آنجا بود و در بادکوبه در مدرسه اتحاد ایرانیان بشغل معلمی اشتغال داشت یکسال پس از انقلاب اکتبر در سال ۱۲۹۷ شمسی با ارتش سرخ با ایران بازگشت و بنام سید جعفر بادکوبه‌ای معروف شد .

در سال ۱۲۹۹ شمسی وزیر کشور جمهوری سوسیالیستی گیلان « شورش میرزا کوچک خان » گردید و پس از سقوط جمهوری مزبور بر روسیه رفت و در کمینترین بفعالیت پرداخت . مأموریت‌ها و دستورهای کمینترین او را بکشورهای خاورمیانه کشانید نامبرده در آن موقع اظهار میداشت جزء افرادی است که قربانی تصفیه شده مشارالیه پس از مدتی در سال ۱۳۱۵ شمسی در ایران ظاهر شد . دولت ایران دقیقاً مراقب بود و عملیات او را زیر نظر داشت و تا اینکه بکاشان تبعید شد لیکن در نتیجه عفو عمومی سال ۱۳۲۰ شمسی آزاد گردید . پیشه‌وری پس از آزادی بتهران آمد و با انتشار روزنامه آژیر پرداخت و در تأسیس حزب توده کمک کرد و در دوره چهاردهم خود را کاندید نمایندگی آذربایجان کرد ولی اعتبار نامه‌اش رد شد در سال ۱۳۲۴ شمسی غائله آذربایجان را بوجود آورد و در ۲۱ آذرماه تا سال ۱۳۲۵ پس از نجات آذربایجان و سرنگون شدن حکومت شورشیان با سران یاغی و گردانندگان آن بساطت بکشور روسیه فرار کرد .

حسین خیرخواه با داشتن عقاید کمونیستی هنوز دستگیر نشده و در بیرون از زندان مترصد فرصت مناسب بودند.

شهریور ۱۳۲۰ موجب شد که طبق فرمان عفو عمومی مورخه ۲۸ شهریور ۱۳۲۰ شمسی اینعده یکصد نفری هم از زندانها و تبعیدگاهها آزاد و مرخص شوند. (۱)

آزاد شدگان بلافاصله درصدد تشکیل حزبی برآمدند که بنام «حزب توده» معروف گردید.

ازبنیان گزاران حزب میتوان سلیمان محسن اسکندری، دکتر محمد بهرامی، دکتر مرتضی یزدی، جعفر پیشه‌وری، حسین جهانی، محمود بقراطی، مهندس تقی مکی نژاد، محمد علی شریفی، احمد اسپهانی، میرقاسم چشم‌آذر، رسول پیرمرادی، رضا روستا، مهندس منصور رکنی، بزرگ علوی، عبدالحسین نوشین، ابوالفضل فرهی، فرخی دهقان، احسان طبری را نام برد.

ضمناً عده دیگری نیز بودند که پس از چندماه با آنها ملحق شدند اینعده عبارت بودند از: نورالدین الموتی، عبدالصمد کامبخش، اردشیر آوانسیان و ضیاءالدین الموتی و غیره که بعدها در نتیجه کوشش و فعالیت در حزب به مقامات عالی حزبی رسیدند.

(۱) عین متن فرمان عمومی :

« نظر بماده ۵۵ قانون کیفر عمومی :

« بموجب این فرمان بدولت اجازه داده میشود که بزحکاران سیاسی و همچنین « غیر سیاسی را که قانوناً بخشودگی و تخفیف کیفر آنها اقتضاء دارد معین نموده بخشودگی و « تخفیف را مطابق مقررات قانون درباره آنها اجراء نمایند و نسبت بکسانی هم که برای « بخشودگی آنها طبق ماده ۵۴ قانون کیفر عمومی تصویب قانون خاصی ضرورت دارد وزارت « دادگستری فوراً لایحه آنها تهیه و بمجلس شورای ملی پیشنهاد نموده پس از تصویب بموقع « اجرا گذارند نقل از روزنامه اطلاعات شماره ۴۶۵۳ - ۱۳۲۰/۶/۲۸ »

روزنامه اطلاعات شماره ۴۶۵۳ - ۲۰/۶/۲۸ تحت عنوان «آزادی زندانیان» می نویسد :

« بطوریکه اطلاع پیدا کرده‌ایم پس از ابلاغ فرمان ملوکانه دایر بعفو عمومی بنا بر « پیشنهاد وزارت دادگستری عده‌ای از زندانیان سیاسی و غیر سیاسی دیروز و امروز آزاد شدند »

قرائن و دلایل چندی که در گفتار آینده بآن اشاره خواهیم کرد نشان میدهد که آزاد شده گان با اشاره دولت شوروی و کمینترن دست بتشکیل حزب من بورزدند این حزب می بایستی علاوه بر کمونیستها شامل دارندگان عقاید معتدل تر نیز بشود و از این راه توسعه و پیشرفت نماید بدین منظور سلیمان محسن اسکندری که در ادوار مختلفه لیدر سوسیالیست ها و دموکراتها و از شاهزادگانی بود که دارای افکار معتدل و میانه رو و در عین حال نزدیک به کمونیست ها بود برای اینکار در نظر گرفته شد بوی مراجعه و تشکیل یک حزب مشابه احزاب سوسیال دموکراتهای ملی اروپای باختری پیشنهاد گردید . سلیمان محسن اسکندری (۱) ابراز موافقت و طرح تشکیل یک حزب معتدل چپ را پذیرفت .

اولین جلسه هیئت مؤسسان حزب توده در مهر ماه ۱۳۲۰ در منزل نامبرده با حضور ۳۷ نفر از دسته ۵۳ نفر و کمونیستهای دیگر تشکیل یافت علی اف کاردار سفارت شوروی که بزبان فارسی خوب صحبت میکرد و قیافه شرقی هم داشت در این جلسه حاضر شد اکثر شرکت کنندگان در این جلسه علی اف را نمی شناختند و چند نفری هم که وی را می شناختند (۲) او را بدیگران معرفی نکردند و با این ترتیب نامبرده برای دیگران در این جلسه ناشناس باقی ماند .

موضوع مذاکره در این جلسه تشکیل حزبی بنام حزب کمونیست بود . علی اف با این نام مخالفت کرد و استدلال میکرد که با توجه بشرایط و اوضاع و احوال ایران حزبی باید تأسیس شود که معتدل و میانه رو باشد تا بتواند کلیه طبقات را در خود جمع آوری کند بدین لحاظ نام حزب کمونیست در شرایط فعلی برای ایران مناسب نیست بالاخره پس از شور بسیار نظر علی اف پذیرفته شد و نام « حزب توده »

(۱) سلیمان محسن اسکندری چون دارای عقاید مذهبی بود :

شمار اولیه اش برای این دسته این فرمایش حضرت علی علیه السلام بود «کن الظالم خصماً و المظلوم عوناً» یعنی دشمن ظالم باش و حامی مظلوم .

(۲) جعفر پیشه وری با علی اف آشنائی و جزو ۳۷ نفر در این جلسه شرکت داشت ولی بعدها از حزب کناره گیری کرد .

برای حزب جدید التأسيس انتخاب گردید مصطفی فاتح که بطرفداری از سیاست انگلیس مشهور است در این جلسه نیز شرکت داشته است .

این جلسه که ۱۳ ساعت طول کشید پانزده نفر اعضاء کمیته مرکزی موقت و کمیسیون تفتیش که مسؤولیت تشکیلات تهران نیز بآنها محول شده بود انتخاب و طرح مرامنامه و اصول اساسی حزب توده در این جلسه بشرح زیر تدوین گردید .

اصول اساسی حزب توده

((اولین مرام نامه))

اصول اساسی اولین مرامنامه حزب توده که در منزل سلیمان محسن اسکندری بتصویب رسید بشرح زیر است .

- ۱ - حفظ استقلال و تمامیت ایران .
- ۲ - برقراری رژیم دموکراسی و تأمین کلیه حقوق فردی و اجتماعی از قبیل آزادی زبان و نطق و قلم و عقیده و اجتماعات .
- ۳ - مبارزه علیه هر گونه رژیم دیکتاتوری و استبدادی .
- ۴ - اصلاحات لازمه در طرز استفاده از زمین و زراعت و بهبودی بخشیدن بوضع زارعین و دهقانان و توده زحمتکش ایران .
- ۵ - اصلاحات اساسی در امور فرهنگی و بهداری و برقرار کردن تعلیمات اجباری مجانی عمومی و تأمین استفاده توده ملت از کلیه مراحل فرهنگی و بهداشت .
- ۶ - تعدیل مالیات ها بادر نظر گرفتن منافع توده .
- ۷ - اصلاح امور اقتصادی و بازرگانی و توسعه صنایع و معادن و وسایل حمل و نقل از قبیل ایجاد و نگهداری راههای شوسه و تکمیل خطوط آهن .
- ۸ - ضبط اموال و دارائی پادشاه سابق بمنفع ملت ایران .

با این ترتیب حزب مزبور رسماً تشکیل شد و پس از اعلام رسمیت بفعالیت علنی مشغول و از مزایای آزادی دموکراسی تازه ایران مربوط بزمان جنگ برخوردار گردید و زندگی سیاسی خود را شروع کرد .

طبق طرح مصوبه از طرف هیئت مؤسسان در اولین جلسه که در منزل سلیمان محسن اسکندری تشکیل شده بود حزب توده بنا بمقتضای زمان نمی بایستی یک حزب کمونیستی یکدست و خالص باشد تا بتواند با تظاهر و طرفداری از برخی سنت‌های ملی عده زیادی از مردم « ناراضی » را صرف نظر از عقاید سیاسی آنها گرد آورده و اکثریت مردم را بخود جلب نماید .

مسلماً این طرح از طرف بین الملل سوم تصویب و اجرای آن بعهدۀ کمونیست‌های تازه آزاد شده ایران گذاشته شده بود . اما بعدها خواهیم دید که کمونیست‌های ایران از همان قدم اول شروع به چپ روی و عدول از دستورات مافوق کردند و مرض چپ روی که لنین در کتابی آنرا به « بیماری کودکی کمونیسم » تعبیر کرده از همان آغاز کار گریبان گیر کمونیست‌های ایران شد و همین مرض بالاخره آنها را از پای درآورد .

بر اساس منظور فوق و وظیفه‌ای که از روز اول معین شده بود حزب توده افراد و اعضاء خود را از طبقه کشاورزان و کارگران و پیشه‌وران و دیگر روشنفکران تشکیل داد و دسته‌های شامل کارمندان دولت، قضات، دکتراها، مهندسين و دانشجويان دانشگاه و امثالهم بود .

روش تشکیلاتی حزب توده

روش و تاکتیک تشکیلاتی حزب توده مصوبه کمیترین پس از وقایع شهرپور ماه ۱۳۲۰ شمسی در ایران ظاهراً مبنی برعایت قانون اساسی کشور و حفظ استقلال و تمامیت ایران و برقراری رژیم دموکراسی بود. ولی در باطن جمع آوری بقایای اعضاء سابق و قدیمی شورش جنگل و خیابانی و کمونیستهای سابقه‌دار و سوسیالیستها و سایر عناصر ناراضی و جلب کارگران کشاورزان و خورده بورژوازی بطرف خود هدف اساسی حزب را تشکیل می‌داد.

منظور حزب از تجمع عناصر فوق و جلب آنان بطرف خود این بود که از راه انتخابات به پارلمان و دولت راه یابد در طرح مزبور ابدأ صحبتی از مارکسیسم و لنینیسم و یا انقلاب کارگری و دیکتاتوری پرولتاریائی و تئوری انقلابی بمیان نیامده بود.

این حزب در برنامه رسمی خود از بروز احساساتی که ممکن بود هدفهای انقلابی آنها را آشکار سازد اجتناب میکرد و به پیروی ازطرحی که بعدها در کشورهای شرقی اروپا پذیرفته شد حزب توده خود را کمونیست معرفی نمیکرد و در فعالیتهای ابتدائی خود تقاضای اشتراکی کردن اموال خصوصی و ضبط اراضی مردم را مطرح نمی‌نمود. بلکه ظواهر برنامه شان با اصول آزادیخواهی و قوانین موضوعه کشوری مطابقت داشت.

با این ترتیب حزب توده در برنامه «مرامنامه» خودنه اعلام نموده بود که هدفش کمونیزم میباشد و نه اینکه آشکارا برای هدفهای انقلابی مانند اصلاحات ارضی و سلب مالکیت از سرمایه دارها و غیره... حرف می‌زد.

با وجود این حزب توده خواهان قوانین مدرن و مترقی کارگری از جمله بیمه‌های اجتماعی بود که شامل تمام طبقات اجتماع حتی افسران ارتش و سربازان

و خانواده آنها هم میگردید . بالا بردن سطح زندگی دهقانان کنترل شدید بمنظور جلوگیری از انفلاسیون « تورم پولی » تعلیمات مجانی و بهداشت همگانی ، برقراری روابط دوستانه با کشورهای همسایه ایران و از بین بردن نفوذ خارجیان و مرتجعین و برقراری دموکراسی و تساوی حقوق اقلیتها از جمله برنامه‌های آن حزب بود .

این برنامه مردم پسند عده زیادی از افراد ساده لوح را بخود جلب نمود بطوریکه در بادی امر گروه زیادی از مردم باین حزب روی آورده و عضویت آنرا می پذیرفتند .

در نخستین سال پیدایش حزب توده بیشتر فعالیت حزب صرف تشکیل سازمان گردید شبکه محلی حزب در اکثر شهرستانهای کشور بویژه در شهرهای شمالی که جزو منطقه اشغالی روسها بود مانند تبریز ، زنجان ، اردبیل ، مراغه ، ماکو ، رضائیه ، خوی ، مرند ، سمنان ، شاهرود ، دامغان ، قزوین ، مازندران و گیلان گسترش یافت . در جنوب مهمترین استفاده حزب توده بوجود آوردن سازمان های کارگری در کارخانه های بافندگی اصفهان و سایر محل های پرجمعیت کارگری بوده نفوذ حزب حتی به برخی از نقاط کرانه های خلیج فارس نیز راه یافت کوشش های فراوانی از طرف فعالین حزب برای نفوذ در کارگران شرکت نفت ایران و انگلیس بعمل آمد ولی مقاومت شدید مقامات انگلیسی مانع از نفوذ کمونیزم در میان کارگران شد . معذالک سرانجام شرکت نفت ایران و انگلیس تأثیر تحریکات توده ایها را احساس نمود .

تبلیغات ظاهر فریب حزب مزبور تأثیر خود را روی سازمانهای کارگری وصنعتی بجای گذاشت اتحادیه صنفی تشویق گردید . واتحادیه صنفی در تهران ایجاد شد ولی عدهٔ اعضاء حزب در اتحادیهها افشاء نگردید .

برابر تخمین دولت در بدو امر عده اعضاء آن حزب از سه هزار نفر تجاوز نمیکرد ولی تبلیغات حزبی تعداد اعضاء را بالغ بر دوست هزار نفر جلوه گرمی ساخت از

طرفی مطابق گزارش روزنامه رهبر عدهٔ اعضاء تهران بتنهائی به ۴۰ هزار نفر میرسید. با توجه بارقام فوق حزب بر اساس برنامه عوام پسندانه و بظاهر قانونی خود عدهٔ زیادی از مردم را دور خود جمع کرده بود بدیهی است که طرح حزب توده در شرایط و اوضاع و احوال خاص آنروز ایران بسیار زیرکانه تهیه شده افراطی ترین مواد برنامه حزبی تقسیم اراضی از طریق خرید زمینهای زراعتی از مالکین بزرگ و فروش آن با قسط طویل المدت بزارعین بود.

با این ترتیب حزب توده می بایست نقش يك جبهه متحد (۱) کمونیستی را با بورژوازی ملی بازی کند یعنی همان جبهه‌ای که توده‌ایها در زمان نخست وزیری مصدق بنام «جبهه واحد ضد استعمار» در صدد تشکیل آن برآمدند ولی موفق نشدند در آن موقع بجای دکتر مصدق قرار بود سلیمان میرزا نقش رهبری این جبهه را بدست گیرد. لیکن این طرح عملی نگردید نکته قابل تذکرا اینست که اکثر کسانی که در آن زمان بحزب توده روی آورده و عضویت آنرا قبول میکردند فقط بمنظور اصلاح جامعه و تأمین عدالت اجتماعی و ازین بردن مفاصد اداری و غیره بود.

اما بعدها که ماهیت حزب معلوم و مقاصد نهائی آن آشکار شد بعضی از اعضاء قدیمی حزب شروع بانقاد شدید کردند که همین مسئله موجب کناره‌گیری گروه زیادی از اعضاء حزب که ایشان را بعنوان گول خوردگان میتوان شناخت از حزب کناره‌گیری نمودند.

(۱) مصطفی فاتح در کتاب « پنجاه سال نفت ایران » صفحه ۲۷ می نویسد :

« تنها حزبی که توانست در مقابل طبقه حاکمه دوامی کند و سازمانی بدهد و عده‌ای را « بخود جلب نماید حزب توده بود که متأسفانه بطور آشکار وابسته بیک سیاست خارجی بود »

« و از آن سیاست الهام گرفته مرام و عقیدهٔ اشتراکی را تبلیغ میکرد . در ابتدا حزب توده »

« مدعی بود که حزب اشتراکی نیست و هواخواه حکومت دموکراسی و آزادی میباشد ولی »

« پس از اندک مدتی بر همه معلوم گشت که حقیقت امر بر خلاف ادعای آن میباشد و طرفداری »

« حزب توده از اعطای امتیاز نفت شمال بروسها و هواخواهی از حکومت تجزیه طلب پیشه‌وری »

« در آذربایجان جای شبهه برای کسی باقی نگذاشت که حزب توده يك حزب کمونیستی »

« میباشد که از خارج الهام گرفته و راه و روش آن کاملاً با احزاب کمونیستی سایر کشورهای جهان »

« یکسان است . »

فصل دوم

ماهیت واقعی حزب توده

حزب توده سعی میکرد خود را غیر از آنچه که هست بمردم نشان دهد .
این حزب بعدها بتدریج در جریان مبارزه نشان داد که از همان ابتدای کار
پیرو مکتب کمونیزم و مطیع محض دولت شوروی بوده است .
چنانکه در پائیز سال ۱۳۳۱ شمسی (۱۹۵۲ میلادی) دلگاسیون حزب توده
بر رهبری دکتر رضا رادمنش در نوزدهمین کنگره حزب کمونیست شوروی شرکت
نمود کمیته مرکزی حزب بعداً اعتراف کرد که رهبری حزب بر روی ایده تئولوژی
طبقه کارگر مارکسیسم لنینیسم پایه گذاری شده است .
و نیز حزب توده در نشریه خود بنام « ما و جنبش انقلابی سالهای اخیر » صفحه
۷ صراحتاً باین موضوع اشاره کرد مینویسد .
« ایدئولوژی طبقه کارگر یعنی مارکسیسم - لنینیسم راهنمای حزب ما است »
و نیز حزب مزبور در نشریه ای که در سال ۱۳۳۱ بنام « بر نامه حزب توده ایران
برای مرحله کنونی از تکامل اجتماعی کشور ما » چاپ شد مینویسد .
« حزب توده حزب طبقه کارگر و دارای جهان بینی مارکسیستی و لنینیستی

است »

باتوجه به این دو موضوع که اولی معرف کمونیزم داخلی و دومی نشان دهنده کمونیزم بین‌المللی است کوچکترین جای تردیدی باقی نمی‌ماند که :

اولاً حزب توده یک حزب کمونیستی بود و فقط از نظر جلب طبقات مختلف مردم خود را بظاهر حزب ملی معرفی می‌کرد و ثانیاً این حزب بنا به اعتراف خودش چون از مکتب الهام بخش خود یعنی حزب کمونیست اتحاد شوروی سر مشق می‌گرفته و بی چون و چرا از دستورات کمونیزم بین‌الملل تبعیت مینموده عملاً تابع دولت شوروی بوده است بدین لحاظ ما در بحث آینده ثابت خواهیم کرد که تشکیل حزب توده با موافقت و جلب نظر کمونیسم بین‌الملل بوده است و حزب مزبور از همان ابتدا اجازه فعالیت از کمینترن داشته است .

زیرا :

۱ - تربیت شدگان دانشگاه کمونیستی زحمتکشان شرق « کوتو » اجازه نداشتند دست بکار مهمی مانند تشکیل یک حزب سیاسی بزنند بدون آنکه سازمان مداخله گر کمینترن و دولت شوروی آن امر را تصویب کرده باشد .

۲ - دولت شوروی و کمونیست های وابسته به بین‌الملل سوم هر حزبی را که ادعای کمونیستی یا دموکراتیک بودن بنماید برسمیت نمی شناسد و از آن علناً و یادرپرده دفاع نمی کنند مگر آنکه حزب مزبور قبلاً وابستگی خود را بآن سازمان و آن دولت اظهار و اعلام کرده باشد و دستورات آن دورا تعبداً قبول و جداً اجرا کند زیرا همانطور که بعدها دیده شد دولت شوروی سازمانهای چپ خلیل ملکی و انورخامه‌ای و محمد باقر امامی را مطرود و آنانرا جاسوس امپریالیسم و دشمن خلق و توده مردم خواند این کار فقط باین مناسبت بود که این سازمانها بامسکو یعنی کعبه آمال و آرزوی کمونیست ها ارتباط برقرار نکرده بودند و با حزب توده یا بمبارزه برخاستند و یا رقیب آن شدند .

۳ - اظهارات رهبران حزب توده از جمله دکتر محمد بهرامی دبیر هیئت

اجرائیه آن حزب در بازجوئی و در تنفر نامه (۱) معروف خود دال بر ارتباط حزب توده با مأمورین دولت شوروی در ایران بوده است .

- (۱) عین تنفر نامه دکتر محمد بهرامی دبیر کل حزب منحلّه توده بشرح زیر است :
- « اینجانب دکتر محمد بهرامی دبیر کل سابق حزب منحلّه توده اینک که با تهاّم سنگینی در کنج « زندان افتاده و بگذشته سیاه خود نگاه میکنم می بینم که غیر از شرمساری و ندامت حاصلی از « عمرم ندارم . دفتر سیاه اعمال گذشته من اینطور خلاصه میشود .
- « در آلمان بودم از روی سادگی اغفال شدم و بدام کمونیسم بین الملل افتادم در سال « ۱۳۱۴ شمسی بایران آمدم دست از فعالیت کمونیستی نکشیده و بادسته ۵۳ نفر زندانی شده « و چهار سال و نیم در زندان ماندم و در شهریور منحوس ۱۳۲۰ شمسی آزاد گردیده و یکی از « بانیان اولیه حزب بیگانه پرست توده شدم (مهر ماه سال ۱۳۲۰) از همان روز تأسیس « حزب منحلّه توده در کمیته مرکزی آن حزب دارای مقام و مسئولیتهای مهمی بودم بعد « از مرگ سلیمان میرزا اسکندری با نورالدین الموتی هر دو دبیر کمیته مرکزی بودیم و « کسی از ما بالاتر نبود . در کنگره دوم د کتر رادمش دسته بندی کرد و او دبیر کل شد و من « دبیر هیئت اجرائیه شدم وقتی که حادثه ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ شمسی پیش آمد و دولت حزب « توده را منحل کرد د کتر رادمش و آنهایی که با اعدام غیابی محکوم شده بودند فرار کردند « و ما را با یک دنیا مشکلات اینجا گذاشتند از آن بعد دبیر کل حزب بنده بودم تا روزیکه « دستگیر شدم . در تمام جریانات حزب خائن توده بنده دخیل و ناظر بودم و اینک بنظر من « بزرگترین خیانتها را که حزب بی آبروی توده در طول زندگی خودش مرتکب شده است « یادآوری میکنم (البته از جزئیات و اقدامات کوچکتر صرف نظر میکنم ...)
- « ۱ - جنجال و هیاهو برای نفت شمال که بدستور بیگانگان و بر علیه منافع ملی « ایران راه می انداختیم و خوشبختانه به نتیجه نرسید «
- « ۲ - حمایت علنی از تجزیه طلبان آذربایجان بمثابه ستون پنجم بیگانگان در ایران «
- « ۳ - توطئه خائنانه بر علیه جان اعلیحضرت همایونی که خوشبختانه این هم به « نتیجه نرسید «
- « ۴ - اخلال عمدی در مبارزه ملت ایران در راه ملی کردن صنایع نفت «
- « ۵ - توطئه خائنانه در ارتش و قوای تأمینیه کشور که خوشبختانه این توطئه هم کشف « شد ولی با کمال تأسف بقیمت جان عده ای وحس و در بدری هزاران نفر تمام گردید . «
- « ۶ - اقدام برای برهم زدن اساس سلطنت مشروطه و روی کار آوردن جمهوری دموکراتیک « که در واقع ایران را به پشت پرده آهنبی می کشانید که با کمال خوشوقتی این توطئه خائنانه « هم بشمر نرسید . «
- « ۷ - ترور فوجیه ده ها جوان بی تقصیر حزبی که از رهبران خود انتقاد میکردند . «
- « در اینجا باید خدا را گواه بگیرم که بنده کم تقصیرترین فرد عضو کمیته مرکزی « بقیه در صفحه بعد

۴ - پناه دادن سران فراری حزب توده در روسیه و کشورهای اقمارواستفاده آنها از مطبوعات و رادیوهای آن کشورها بمنظور امانت بمقدسات ملی کشورها .

بقیه از صفحه قبل

« بوده ام . درست است که اسماً دبیر کل بودم ولی دو دسته‌ای که در حزب تشکیل شده بودند »
« و با هم دعوا میکردند هیچکدام بحرفهای من گوش نمیدادند یکدسته تحت رهبری مهندس »
« شرمینی بود و یکدسته هم تحت رهبری دکتر کیا نوری . اصلاً اینها آشتی نمیکردند و برای »
« خودشان در حزب و در سازمان جوانان فعال ما پشاه بودند . اما باید عرض کنم که تقصیرها »
« بیشتر متوجه دسته کیا نوری و خوددکتر کیا نوری بود که میخواست تمام مسئولیت های مهم »
« را غصب کرده بنده را از دبیر کلی بیاندازد و خودش دبیر کل حزب توده بشود او بود که »
« اسلحه و مهمات میساخت . چاپخانه مخفی دایر میکرد . روزنامه منتشر مینمود و بمقدسات »
« ملی ما توهین مینمود هواپیما آتش میزد . افسران خائن فراری را به پشت پرده آهنبین »
« میفرستاد . مدتها سازمان جاسوسی اطلاعات را اداره میکرد و هر روز پیشنهاد قتل افراد »
« حزبی و یا افسران و افراد متنفذ دولتی را در چنته داشت و با اصرار میخواست بتصویب »
« برساند و عمل کند . خلاصه تمام کارهای مضره زیر سر او بود . »

« خوشبختانه کمی قبل از دستگیری من و مهندس علوی دکتر کیا نوری و دکتر جودت که »
« اوضاع را خراب دیده و خطر را از نزدیک حس میکردند اولی با اسم اینکه مریض است و »
« دومی با اسم اینکه کسل است و احتیاج باستراحت دارد از ایران فرار کردند . ما در هیئت »
« اجرائیه بعد از گرفتاری دکتر یزدی چهار نفر بودیم آندو نفر که گریختند بنده و مهندس »
« علوی هم که دستگیر شدیم حالا حزب منحل و متلاشی توده دیگر کمیته مرکزی ندارد . »
« اکثریت قریب به تمام اعضاء کمیته ایالتی تهران و تمام سازمانهای حزبی شهرستانها هم که »
« گرفتار شده اند . بطوریکه مقامات محترم فرمانداری نظامی تهران اعلام کرده اند دیگر »
« قسمت بسیار کمی از حزب باقیمانده است . سازمان جوانان و شور او غیره هم که از هم پاشیده »
« شده اند این است که بنام دبیر کل سابق حزب منحل توده خطاب به بقایای افراد و معدود »
« دستگیر نشده اعلام میکنم : »

« ۱ - آن چند نفر معدود از مخفیها که هنوز دستگیر نشده اند صلاح کارشان در این است »
« که فوراً خودشان را بمقامات انتظامی معرفی کرده هر چه در اختیار دارند تحویل داده »
« و اطلاعات خودشان را تسلیم کنند . مخصوصاً خسرو روزبه ، علی متقی شما باید بدانید که »
« دبیر یازود دستگیر خواهید شد نمونه کارمن باید سرمشق همه باشد بلافاصله بعد از دستگیر شدن »
« فقط يك جا را بلد بودم و آنجا مخفی گاه مهندس علوی بود که محل تشکیل جلسات هیئت »
« اجرائیه هم بود فوراً در جیب نشسته آنجا را شخصاً بمقامات انتظامی نشان داده و بالنتیجه »
« مهندس علوی هم گرفتار و حزب کاملاً بدون رهبری شد . »

بقیه در صفحه بعد

۵ - انطباق کامل سیاست حزب توده با دیپلماسی شوروی در تمام طول حیات حزب مزبور و پیوستگی کامل حزب با دیپلماسی کمونیزم جهانی و این ارتباط بطرق مختلف انجام میگرفت .

الف - ارتباط مستقیم سران حزب توده با مأمورین دولت شوروی در ایران .

ب - ارتباط سران فراری حزب توده با دولت شوروی .

ج - تبعیت بی چون چرای حزب توده از دستورات کمونیزم بین الملل .

د - ارتباط سران اتحادیه های کارگری و سازمانهای جوانان و زنان وابسته بحزب توده با فدراسیونهای بین المللی که توسط دولت شوروی اداره می شد .

ه - دعوت علنی از سران جمعیت های وابسته بحزب توده و تعلیم کافی بآنها .

بقیه از صفحه قبل

« ۲ - تمام کوپل های باقیمانده و کسانی که از بقیه مخفی گاهها اطلاع دارند فوری « جریانرا با اطلاع فرمانداری نظامی تهران برسانند با عرض تنفر نامه » .

« ۳ - کارهای درجه ۳ و افراد ساده لااقل تماس خودشانرا قطع کرده و دنبال کار « و زندگی خود بروند » .

« ۴ - درباب سازمان جوانان توصیه احمد سمعی دبیر اول سازمان را تأیید کرده «

« و بنام رابط سیاسی سابق کمیته مرکزی سازمان جوانان توصیه انحلال کامل بقایای آن «

« سازمان متلاشی رامی نمایم درخاتمه با کمال شرمساری از خاکپای همایونی طلب عنومی نمایم «

« و قول میدهم که اگر مورد عنوق قرار گیرم از راه طایبت که شغل جان نثار است ارتزاق خواهم «

« کرد و دیگر لقمه جاسوسی و خیانت بدهان خودوزن و فرزندانش نخواهم گذاشت از مقامات «

« دولتی و انتظامی هم طلب عنو میکنم و قول میدهم غیر از مطالبی که تا بحال درباره خیانتها «

« و جاسوسها و آدم کشیها و بیگانه پرستیهای حزب منفور توده عرض کرده ام بقیه مطالب «

« را نیز فاش کرده در آتیه تاجان در بدن دارم از منویات شاهنشاه معظم پیروی و بادستگاه «

« انتظامی همکاری نمایم :

« زنده باد شاهنشاه جوانبخت ما .

« مرگ بر حزب بیگانه پرست توده .

« مرگ بر اجنبی پرستان .

دکتر م - بهرامی

حزب توده از ابتداء تاسیس تا سال ۱۳۲۸ مدعی بود که يك حزب کمونیستی نمیباشد و دلایلی هم بر کمونیست نبودن خود در روزنامه های رهبر و سیاست اقامه که قسمتهائی از آن مقالات ذیلا بنظر خوانندگان میرسد . ولی در سال ۱۳۲۸ علناً اعلام داشت که يك حزب کمونیستی میباشد و از بادى امر هم کمونیست بوده است و این مطلب نشان میدهد که حزب کمونیست توده برای اغفال و جلب طبقات مختلفه مردم چند سالی نقاب ریا و تزویر بچهره خود کشیده بود که البته این موضوع از همان ابتدا از دید صاحب نظران سیاسی و اجتماعی پوشیده نبود .

روزنامه رهبر ارگان حزب توده در مورخه ۱۳۲۲/۲/۱۷ شماره ۲۸۰ چنین می نویسد .

« آیا حزب توده کمونیست است . »

« نسبت کمونیستی بحزب توده ایران ، نسبتی که دسته سیدضیاء می کوشند «
« بما وارد سازند و بدان وسیله سعی دارند سرمایه داران و تجار ایرانی را از ما بترسانند «
« نسبتی است غلط و دور از حقیقت . »

« حزب توده ایران حزبی است مشروطه خواه و طرفدار قانون اساسی چرا ، «
« زیرا ما معتقدیم که افکار کمونیسم و سوسیالیسم زائیده شرایط اجتماعی خاصی است «
« که در ایران وجود ندارد و اگر روزی حزب کمونیست در ایران بوجود آید آن «
« حزب قطعاً حزب توده نخواهد بود . »

« رهبران حزب توده ایران میدانند که بزرگترین وظایف امر روزی ما در «
« این جهان پرهیاهو و در این ایران پرهرج و مرج دو چیز است . حفظ آزادی ، حفظ «
« استقلال . حزب توده ایران میدانند که در ایران امروز باید قسمت عمده مردم «
« را که از دست حکومت بجان آمده اند متشکل کرد و در ایران يك دموکراسی «
« از نوع دموکراسی امریکای انگلستان مثلاً يك دموکراسی که تمایل بحفظ منافع «
« اکثریت داشته باشد ایجاد نمود هیچ تا کمیکی دیگری در شرایط اجتماعی کنونی «
« برای يك حزب ملی وطن پرست غیر از این صحیح نیست . »

- « در عین حال این نکته را نیز ناگفته نگذاریم اشخاصی که دربارهٔ ماتصورات «
فوق را دارند حرفهای خود را مستند به قرائن ذیل می کنند : «
« نخست اینکه اشخاصی باسم حزب ماتظاهراتی برخلاف مرام و روش حزب «
توده ایران پیش گرفتند و حال آنکه حزب توده ایران پیوسته کوشیده است که «
خود را از چنین عناصری برکنار نگاهدارد . «
« دیگر آنکه آنها مدعی هستند چون عده ای از ۵۳ نفر که بوسیلهٔ شهربانی «
« و داد گستری که باتهام کمونیستی محبوس بوده اند در حزب تودهٔ ایران «
« شرکت دارند باید این حزب بعنوان اطلاق جزء بر کل حزب کمونیست باشد «
« و حال آنکه افراد مذکور در تمام مدت فعالیت حزب توده ایران بدون هیچگونه «
« انحراف و وفاداری خود را به مرام حزب یعنی اصول مشروطیت و استقلال ایران «
« بثبوت رسانده اند . «
« پس بدلائل فوق حزب توده ایران برعکس دعوی باطل يك عده بی خبر «
« نظر او عملاً يك حزب دموکرات و مشروطه خواه است » (۱)

(۱) نمونه دیگر این مقاله ای است که در روزنامه سیاست مورخه ۱۱ خرداد ماه ۱۳۲۱ شماره ۸۲ سال ۲۰ بشرح زیر درج شده است :

- « نامه های بسیاری اخیراً بعنوان کمیته مرکزی حزب توده رسیده و اشخاص نیز بدفتر «
« تشکیلات حزب مراجعه نموده سؤال میکنند حزب توده ایران با کدام يك از احزاب «
« معروف دنیا تطبیق میکند و مرام و رویه آن مقتبس از چه نوع تشکیلاتی است . ما گمان «
« میکنیم با وجود انتشار مرامنامه رسمی در خصوص عقاید و نظریات حزب توده هیچگونه «
« ابهام و شبهه باقی نمانده باشد و تصور میکنیم اگر اشخاص دقیقاً مواد مرامنامه حزب را «
« مطالعه کنند هرگونه اشکالی رفع خواهد شد ولی برای اینکه مردم ایران کاملاً از مرام «
« و خط مشی حزب بی ما آگاه شوند توضیحات ذیل را می نویسیم و دفتر تبلیغات حزب نیز برای «
« هرگونه توضیحات دیگری که لازم شود حاضر است متمدناً متذکر میشویم حزب توده ایران «
« صرفاً از لحاظ اوضاع بخصوص این کشور بوجود آمده و مرام آن با توجه با احتیاجات حیاتی «
« و فوری ملت ایران تنظیم گردیده است . بنا بر این پرواضح است چنین حزبی نمیتواند با «
« هیچیک از احزاب دنیا مقایسه و تطبیق داده شود . «

تئوری مارکسیسم و لنینیسم در نشریات حزب توده

حزب توده در کلیه نشریات تعلیماتی و تبلیغاتی خود تئوری مارکسیسم و

بقیه از صفحه قبل

« حزب توده در عین اینکه طرفدار اصول مشروطیت و قانون اساسی است نمیتواند « عنوان حزب دموکرات بمفهوم بین‌المللی کلمه را قبول نماید زیرا احزاب دموکرات از « لحاظ اقتصادی و سیاسی عقایدی دارند که با احتیاجات حیاتی و ملی ایران کاملاً تطبیق « نمیکند لذا قبول کلیه مواد برنامه دموکرات بنظر ما غیر ممکن بود و از همین نظر قسمتی از « برنامه احزاب دموکرات که مربوط بتشکیل حکومت مشروطه و آزادی است در پروگرام « ما اقتباس و قسمت دیگر که راجع با اصلاحات اجتماعی و اقتصادی مخصوص با آنهاست مورد « قبول واقع نشد . »

« حزب توده با اینکه بحفظ قانون اساسی و اصول مشروطیت ایران معتقد است محافظه « کار نیست زیرا چنانچه در برنامه ما بطور واضح تصریح شده اصلاحات اجتماعی و سیاسی « وسیعی مورد نظر ما است ما نمیخواهیم اجتماع ایران بحال رکود و جمود ادوار سابق بماند « ما طرفدار سیر قهقرائی نیستیم . »

« بعقیده ما ایران باید با قدمهای سریعی از لحاظ اجتماعی اقتصادی و سیاسی پیشرفت « کند . از طرف دیگر حزب توده را نمیتوان تشبیه با احزاب سوسیالیست نمود زیرا هر چند « حزب توده متکی بطبقات زحمتکش اجتماع ایران است ولی چون تنها منافع یک طبقه « بخصوص را حمایت نمیکند و آن قسمت از اصول و عقاید سوسیالیسم را که با مبنای قانون « اساسی ایران مغایرت دارد نپذیرفته است و نمیتواند عنوان سوسیالیست بر آن قائل شد . « از توضیحات فوق چنین نتیجه میگیریم که حزب توده با احزاب دیگر بین‌المللی چه آثباتی « که عقاید تند ترو چه احزابی که افکار و رویه خفیف تر از احزاب نامبرده دارند بهیچوجه « قابل تشبیه و تطبیق نیست . بنابراین حزب توده جمعیتی است کاملاً وطنی و صرفاً از لحاظ « مصالح ملت ایران و اوضاع بخصوص این کشور تشکیل گردید . و چنانچه ضمن مطالب قبل « بیان شد منتسب بهیچ حزب و دسته بین‌المللی نیست . اصول عقاید و خط مشی حزب توده « را میتوان بشرح زیر خلاصه نمود . »

۱ - طرفداری از اصول مشروطیت و آزادی و تشکیل حکومت ملی (یعنی حکومتی که « متکی با کثرت ملت ایران و نماینده منافع توده وسیع آن کشور باشد) .

۲ - مبارزه شدید علیه ارتجاع و مطلق العنانی .

۳ - طرفداری جدی منافع زارعین ، کارگران . طبقات روشنفکر و توده عظیم «

زحمتکش ایران .

۴ - تشکیل جبهه واحد از کلیه عناصر مترقی و ملی ایران (قطع نظر از جنبه طبقاتی) «

تحت رهبری و ولوای حزب توده برای درهم شکستن ارتجاع و بدست آوردن حکومت ملی . «

لنینیسم را راهنمای خود قرار داده از آن بمثابة قوانینی لایتغیر نام برده است . چنانچه هیئت اجراییه کمیته مرکزی حزب توده در شهر یورماه ۱۳۳۴ یعنی چند ماه پیش از دستگیری بقایای حزب مزبور ضمن نشریه ای بامضاء خود تحت عنوان « حزب ما و جنبش انقلابی سالهای اخیر » اینطور می نویسد .

« تردیدی نیست که حزب ما در نشر عقاید و نظریات مارکسیسم ولنینیسم و « ایدئولوژی طبقه کارگر - کوشش فراوان مبذول داشته است . قبل از شروع « فعالیت حزب توده ایران باستانء گروه کوچکی از انقلابیون افکار مارکسیستی « را کسی در کشور ما نمی شناخت حزب ما از اولین روز تشکیل خود دست باشاعه « این اصول زد کتب زیادی ترجمه و منتشر گردید در داخل حزب بطور کلی « فعالیت در جهت اصول مارکسیسم - لنینیسم انجام میگرفت . کادرهای ما از « امکانات گوناگون باکار فردی و دستجمعی برای آموزش مارکسیسم - لنینیسم « استفاده می کردند . »

ادعای فوق حاوی دوجنبه و دارای دونکته اساسی است :
یکی اینکه حزب توده از اولین روز تشکیل خود دست باشاعه افکار کمونیستی یعنی (مارکسیسم - لنینیسم) زده است . دوم اینکه در داخل حزب این افکار میان کادرها و اعضاء حزبی توسعه و نفوذ داده میشده است .

در باره قسمت دوم جای بحث نیست زیرا طبق توصیه کمونیسم بین الملل (کمینترن) حزب وظیفه داشت در داخل خود کادرها و افراد حزبی را با این افکار آشنا و با رعایت اصول تئوری مذکور آنها را تربیت نماید تا بعد ها بتوانند ماهیت حزب را دگرگون ساخته حزب بمعنای واقعی کمونیستی را بوجود آورند . اما اشکال کار در قسمت اول بود زیرا حزب مزبور مجاز نبود از روز تشکیل خود دست باشاعه افکار کمونیستی میان مردم غیر حزبی بزند و لازم بود اینکار بعد ها انجام گیرد .

« گویانکه بعد از گذشت مدت زمانی این راز آشکار گردید . »

اینک دلایل این مدعا :

۱ - طبق اصول تشکیلاتی که لنین و بین الملل سوم (کمینترن) برای احزاب کمونیستی مقرر داشته اند حزب کمونیست نماینده طبقه کارگراست در صورتیکه برای کشوری مانند ایران که طبقه کارگر در آن بویژه در بدو تشکیل حزب توده کما و کیفاً ناچیز بوده است چنین حزبی عملاً نمیتواند منشاء اثر کلی باشد لذا شعار تعیین شده برای حزب توده این بود « کارگران ، دهقانان ، پیشه وران روشنفکران متحد شوید » اتحاد کارگران و پیشه وران و دهقانان در یک حزب ماهیت آن حزب را طبق تعریف کمونیسم بین الملل دموکراتیک معرفی مینماید نه حزب کمونیستی .

۲ - طبق همین اصول در یک حزب کمونیستی (خالص) نباید افراد غیر کمونیست در کادر رهبری حزب قرار گیرند و لااقل باید کادر رهبری از هسته کوچک کارگران ورزیده که با اصول مبارزه کاملاً آشنائی داشته و در واقع آبدیده باشند تشکیل شده باشد و حال آنکه دیدیم طبق دستور کمونیست های خارجی توده ایها گرد سلیمان محسن اسکندری شاهزاده قاجار جمع شدند که شخص مذکور نه تنها یک کمونیست نبود بلکه از لحاظ خصوصیات طبقاتی خصم کمونیستها محسوب میشد نامبرده فقط یک سوسیالیست مذهبی طرفدار روسیه بود و نقش رهبری در یک حزب انقلابی را یک سوسیالیست مذهبی نمیتوانست بعهده داشته باشد بهمین مناسبت تا روزی که وی زنده بود اجازه ورود زنها را بحزب توده نمیداد و حتی تشکیلات زنان هم در جنب حزب مزبور بوجود نیامد زیرا رئیس حزب از دیدگاه مذهبی خودش مخالف ورود زن در اجتماعات سیاسی بوده است .

سلیمان محسن اسکندری خود در دولت سردار سپه (۱) شرکت کرده بود و طبق اصول سیاسی بین الملل سوم یک کمونیست نمیتواند در یک دولت (بورژوازی)

(۱) در شصت و ششمین کابینه دوره مشروطیت و در اولین کابینه سردار سپه که در ۱۶

آبانماه ۱۳۰۲ (۲۹ اکتبر ۱۹۲۳ میلادی) تشکیل شده بود سلیمان محسن اسکندری سمت وزارت معارف را داشته است .

شرکت کند مگر آنکه آن دولت بورژوازی ملی باشد که آنرا دست باصلاحات ارضی زده و سازمانهای کمونیستی را آزاد و فعالیت اتحادیه های کارگری وابسته بآنها را مجاز بداند و حال آنکه اعلیحضرت رضا شاه کبیر شدیداً با کمونیسم در ایران مبارزه می کرد و وعده ای از آنها را بحسب های طولانی محکوم کرده بود با این ترتیب استفاده از وجود سلیمان محسن اسکندری برای پرده پوشی بود .

۳ - غیر از سلیمان محسن اسکندری افسراد غیر کمونیست دیگری که در آن روزها خود را سیاست روسیه نزدیک میکردند یا در رهبری حزب و یا بعنوان عضو ساده در حزب توده شرکت داشتند عباس اسکندری بود که جزو متمکین محسوب میشد و کمونیست نبود و اتفاقاً مدیر و صاحب امتیاز اولین روزنامه ارگان رسمی حزب توده یعنی روزنامه سیاست بود و همچنین کسان دیگری مانند او در حزب زیاد بودند .

۴ - در روزنامه سیاست و سپس در روزنامه رهبر ظاهراً برای فریب دادن مردم و تحت فشار خارجی اعلام میشد که حزب توده يك حزب انقلابی نبوده بلکه جمعیتی پارلمانی است و میخواهد از طریق پارلمان در مجلس و دولت نفوذ کند در صورتیکه این اصول را هر حزب کمونیستی علناً اعلام و یا تبلیغ نماید فوراً از طرف کمونیست های بین الملل تکفیر خواهد شد و حال آنکه نسبت باین موضوع در برابر حزب توده از طرف کمونیسم بین الملل عکس العملی نشان داده نشد .

۵ - در برنامه اولیه حزب توده بهیچوجه صحبتی از تبدیل مالکیت خصوصی بمالکیت اجتماعی (دولتی) و ضبط اراضی مالکین بزرگ و تقسیم بلاعوض آن به دهقانان بی چیز که دواصل مهم يك حزب کمونیستی است نشده بلکه فقط صحبت از خرید اراضی مالکین بزرگ و فروش آن با قسط بدهقانان بود و این مسائل ماهیتی را که از روز اول برای حزب توده تعیین و ابلاغ شده بود آشکار می سازد .

يك حزب وسیع دموکراتیک با شعارها و مرام عامه پسند مرکب از افراد ناراضی گوناگون باید بوجود آید تا اشخاص و جبهه المله را دور خود جمع کند اما در داخل کادرهای قابل اطمینان بایستی با اصول کمونیستی آشنا شوند .

اما همانگونه که ذکر شد کسانی که مأمور اینکار شده بودند نتوانستند دستورات و راهنمائیهای مبداء را صحیحاً بموقع اجرا بگذارند آنها سنگ اولیه بنا را کج گذاشتند و موفق به تجمع افراد گوناگون و وجه المله نشدند و آن چند نفری هم که با سلیمان محسن اسکندری آمدند بزودی کنار رفتند و ماهیت کمونیستی حزب توده از ابتدا برملا شد و عامه مردم استقبال لازم را از این حزب ننمودند بهمین سبب ادعای بعدی حزب توده که از روز اول روش کمونیستی داشته است فقط برای پرده پوشی و چپ روی خود بوده است .

در تأیید کمونیست بودن حزب توده

حزب توده در سال ۱۳۲۷ شمسی پیش از اینکه فعالیت خود را مخفی سازد در کتاب تئوریک خود « بنام حزب توده ایران چه میگوید و چه میخواهد » صفحه ۳ می نویسد :

« مرانامه ای که در این کتاب به تشریح آن می پردازیم با توجه بشرابط »
« کنونی اجتماعی ایران تنظیم گردیده است و خلاصه نظریاتی است که »
« نخستین کنگره حزب توده ایران در ۱۰ مرداد ماه ۱۳۲۳ شمسی برای نیل بهدنی »
« های طبقات کارگر ، دهقان ، پیمشه ور ، روشنفکران آزادیخواه در این مرحله »
« از تحول اجتماعی ما لازم و کافی شمرده و دومین کنگره حزب توده ایران اردیبهشت »
« ماه ۱۳۲۷ آنها را باجزئی اختلاف تأیید کرده است .

« مرانامه حزب توده ایران مرانامه ای نیست که عیناً از روی مرانامه »
« یکی از احزاب سیاسی دنیا برداشته شده باشد . يك دست لباس هر قدر دارای پارچه »
« خوب و دوخت عالی باشد ، اگر ببدن شما میزان نشود هر گز شکل و متناسب »
« و آراسته نخواهد بود همان لباسی که ببدن شخص دیگر بسیار برانزنده است ممکن »
« است به بدن شما بیچ وجه برانزنده نباشد . »

« همچنین مرانامه‌ای که حزب مترقی در کشوری قبول کرده ممکن است »
« برای حزب مترقی دیگری که در کشور دیگر فعالیت میکند تماماً قابل قبول »
« نباشد . البته نقشه اصلاحات در مملکتی که اکثریت مردم آن کارگرند با مملکتی »
« که بیشتر اهالیش برزگرند، با مملکتی که عده زیادی ایل دارد یکسان نخواهد »
« بود باید دید که هر مملکتی در چه مرحله از ترقی قرار دارد و آنوقت نقشه اصلاحات »
« را طبق آن مرحله تنظیم نمود . از این جهت تکرار میکنیم که این مرانامه برای »
« این مرحله از تحول اجتماعی ما نوشته شده است . مرانامه حزب توده ایران »
« دارای پنج اصل و یک برنامه است . »

« اصول مرانامه عبارت از نظریات کلی حزب میباشد که برنامه مذکور برای »
« اجرای آنها وضع شده است . » (۱)

با این ترتیب حزب توده در اواسط سال ۱۳۲۷ شمسی نظر میدهد که اوضاع
و احوال ایران با کشورهای صنعتی پیش رفته مغایر است و مرانامه مخصوصی لازم
دارد که شبیه به مرانامه های احزاب سایر کشورها نیست اما یکی دو سال بعد
یعنی در سالهای ۱۳۲۸ - ۱۳۲۹ شمسی همین حزب رفته رفته اعلام میکند که يك
حزب مارکسیستی و لنینیستی بوده و برنامه و تاکتیک و استراتژی آن شبیه به احزاب
کمونیستی است باید پرسید که آیا در این یکی دو سال اخیر اجتماع ایران آنچنان
جهشی نمود که از کشور زراعتی بيك مملکت صنعتی تبدیل شده ؟
در غیر این صورت چه عاملی موجب گردید که در مرانامه و برنامه حزب
مزبور آن جهش انقلابی پدید آید ؟ .

(۱) جهت اثبات اینکه حزب توده در واقع و حقیقت امر حزب کمونیستی است یا نه
عین اظهارات خسرو روزبه در صفحه ۴۶ اوراق بازجویی را بنظر خوانندگان میرسانیم :
خسرو روزبه چنین می نویسد :

« حزب توده ایران اگرچه در مرانامه خود يك حزب دموکراتیک است ولی نظر »
« رهبران حزب از تأسیس این حزب و نحوه تبلیغات و تعلیمات در درون حزب نشان میدهد »
« که حزب توده ایران حزب کمونیست است و شرکت آن در مجامع بین المللی کمونیستی »
« نیز مؤید این نظر است . »

طبقات چهار گانه ، کارگران ، دهقانان و پیشه وران و روشنفکران یکدفعه تبدیل طبقه کارگر بشود و چگونه این تبدیل ناگهانی بدون تشکیل کنگره و تصویب رسمی نمایندگان حزبی صورت پذیرفت ؟ ... و ایدئولوژی آن حزب را رسماً کمونیستی اعلام کرد بطوریکه در شهر یور ماه سال ۱۳۳۴ همین حزب در نشریه‌ای بنام «حزب ما و جنبش انقلابی سالهای اخیر» بقلم دکتر کیانوری می‌نویسد .

« ایدئولوژی طبقه کارگر یعنی مارکسیسم و لنینیسم راهنمای حزب ما است »

در دیباچه تاریخ حزب کمونیست « بلشویک » اتحاد شوروی نیز چنین ذکر شده است :

« راهنمای حزب کمونیست « بلشویک » اتحاد شوروی تئوری انقلابی مارکسیسم و لنینیسم بوده است . »

در پاسخ سئوالهای فوق تدوین کنندگان مرامنامه حزب توده که در خارج از ایران هستند جواب علمی قانع کننده‌ای نداده اند اما جواب این است که :

الف - در بادی امر حزب توده میبایستی جنبه کمونیستی بودن خود را پرده پوشی کرده از ابراز هر گونه حقیقتی خود داری نموده و مردم را فریب دهد تا بنام دموکراسی عده زیادی را گرد خود مجتمع ساخته بتدریج آنها را با اصول کمونیستی آشنا سازد و سپس با نشان دادن چهره واقعی خود افراد و اعضای حزبی و همچنین مردم را در مقابل عمل انجام شده قرار دهد .

ب - منظور دیگر حزب توده از تظاهر به دموکراسی این بود که حتی الامکان فعالیت و مرامنامه خود را طوری جلو گر نسازد که مشمول مجازات قانون مقدمین بر علیه امنیت کشور مورخه ۲۲ خرداد ۱۳۱۰ شمسی بشود .

فصل سوم

ارتش سرخ در استانهای شمالی ایران

فرماندهان نیروهای شوروی پس از ورود با استانهای گیلان، آذربایجان، مازندران، خراسان پافشاری میکردند که نقل و انتقال واحدهای نظامی و انتظامی از يك مكان بـمـكان ديـگـر مـی بـایـسـتـی بـا مـوافـقـت آنـها صـورت گـیرد .

کارمندان ایرانی که در مناطق اشعالي روش بیطرفی پیش گرفته بودند ترسانده شدند یا اینکه از پست خود برکنار گردیدند . دولت ایران فقط قادر بود کارمندانی که اوامر دولت شوروی را اطاعت میکردند بر سر پستهای خالی بنشانند باین دلیل بود که ادارات دولتی استانهای شمالی اغلب خالی از کارمندان شایسته بود عبور از مناطق استانهای شمالی بمرکز کشور و بالعکس میبایستی با اجازه فرماندهی شوروی و با کسب تکلیف و اخذ موافقت قبلی فرماندهی مذکور صورت گیرد حتی حمل و نقل وسائل ضروری زندگی از نقاط حاصلخیز بجنوب کشور متضمن داشتن موافقتنامه از دولت شوروی بوده و در ضمن اگر آن وسائل برای آنها لازم بنظر می رسید و اگر تمایلی به ترخیص آن نداشتند از حمل آن جلوگیری مینمودند .

تمام این سختگیریها زمانی بجدا کثرت خود رسید که دولت ایران پیشنهاد دولت شوروی رامبنی بر استخراج نفت شمال رذنمود و در ضمن تاریخ تخلیه نیروهای متفقین نزدیک میشد .

متفقین بموجب ماده ۵ قرارداد ۲۹ ژانویه ۱۹۴۲ (دیمه ۱۳۲۱) تعهد نموده بودند نیروهای خود را حداکثر تا شش ماه پس از پایان جنگ از ایران خارج سازند یعنی تا ۱۱ اسفند ۱۳۲۴ شمسی در اجرای این قرارداد نیروهای انگلیسی و امریکائی قبل از پایان موعد مقرر خاک ایران را ترك نمودند ولی با کمال تعجب مشاهده شد که استالین بقول خود وفا نکرد نه تنها نیروی خود را از کشور ما بیرون نبرد بلکه رویه‌ای پیش گرفت که جهان آزاد را به هیجان انداخت .

نیروهای انگلستان و شوروی در مرداد ۱۳۲۴ بنا بر وعده‌ای که قبلاً داده بودند پایتخت را تخلیه نمودند ولی عوامل پلیس خفیه دولت شوروی (NKWD) بلافاصله جای خالی سر بازان آن کشور را با مأموریت‌های مخصوص بخود پر نمودند.

آغاز کار

در تاریخ بیست و دوم خرداد ماه ۱۳۱۰ شمسی قانون مقدمین علیه امنیت و استقلال مملکت بتصویب مجلس شورای ملی رسید که در صفحات گذشته ما عین ماده قانون را نقل کردیم .

این همان قانونی است که کمونیست‌ها آنرا (قانون سیاه) نام نهاده‌اند دسته ۵۳ نفری و دیگران حتی اعضاء حزب توده باستناد آن محکوم شدند .

با توجه بتاريخ تصویب این قانون (۱۳۱۰ شمسی) زمانی که حزب توده تشکیل شد این قانون می‌بایست بقوت خود باقی بماند و اصل آزادی احزاب که بعد از شهریور ۱۳۲۰ شمسی اعلام شده بود ناسخ آن قانون نبود و در واقع آنرا از قوت قانونی نمی‌انداخت زیرا این قانون در حقیقت احزاب یا افراد و دسته جات متمایل به رویه و مرام اشتراکی را استثناء میکرد و بقیه را طبق قانون اساسی مجاز می‌شمرد و یکی از دلایلی که می‌بایست حزب توده مارکسیست و لنینیست (کمونیست) بودن

خود را مخفی نگاهدارد همین بود تا بتواند در لفافه يك اسم غیر کمونیستی و اتخاذ يك روش دموکراتیک و در چهارچوب ظاهری رژیم مشروطه سلطنتی پشتیبان يك دولت خارجی باشد و اقلاً از گزند پیکرد مصون بماند و همچنان بفعالیت خود ادامه دهد بهمین جهت بود که حزب مذکور تحت ریاست اسمعی سلیمان محسن اسکندری و با همکاری جمعی از ثروتمندان مانند عباس میرزا اسکندری و حمایت بعضی از وابستگان سیاست انگلستان مانند مصطفی فاتح شروع بفعالیت کرد .

در آن موقع چون متفقین در حال جنگ بر علیه آلمان نازی و ایالتیای فاشیست بودند و مخصوصاً پیشرفتهای آلمان در میان بعضی از ایرانیان شور و شوقی ایجاد کرده بود و سیاست روسیه شوروی در این زمان ضرورت مبارزه فاشیستی را ایجاب می کرد و احتیاج مبرم بچنین مبارزه ضد فاشیستی داشت و دستور کمونیزم بین الملل مبارزه بر علیه فاشیست بوده و انگلستان نیز از این امر بدش نمی آمد و از این جهت از فعالیت يك حزبی که خود را ضد فاشیست قلمداد میکرد استقبال مینمود در چنین اوضاع و احوالی بود که حزب توده فعالیت خود را آغاز کرد .

پیشرفت حزب توده از مهر ماه ۱۳۲۰

تا پایان سال ۱۳۲۰ شمسی

در این زمان پیشرفت حزب توده بشرح زیر است .

۱ - روزنامه سیاست بمدیریت عباس اسکندری ارگان رسمی حزب توده منتشر میشد در این روزنامه از بادی امر کشمکش فکری بین کمونیست های عضو حزب توده و غیر کمونیست ها بروز کرد کمونیست ها که اکثریت هیئت تحریریه روزنامه سیاست ارگان حزب توده را تشکیل میدادند دائماً با مدیر روزنامه بسبب روش معتدلی که در کار خود داشت مخالفت میکردند تا آنکه در سال ۱۳۲۱ شمسی

وضع را بنفع خود تغییر دادند و عباس اسکندری از حزب توده کناره گرفت و روزنامه

رهبر بمدیریت ایرج اسکندری ارگان حزب توده گردید . (۱)

۲ - روزنامه مردم که در کنار حزب توده فعالیت میکرد و نقش ساده مبارزه

ضد فاشیستی را بعهدہ داشت این روزنامه درابتدای سلطنت اعلیحضرت رضا شاه کمیر

بمدیریت مرد گمنامی بنام صفر نوعی که عضو اتحادیه باربران بندر پهلووی بود منتشر

میشد سپس بسبب نشر افکار کمونیستی توقیف شد و مجدداً بعد از شهریور ۱۳۲۰ با

همکاری مصطفی فاتح کارمند عالی رتبه شرکت نفت جنوب و چند نفر از کمونیستها

براه افتاد و بزودی تبدیل بیک روزنامه ناشر افکار کمونیستی شد .

۳ - فعالیت حوزه های حزب توده باآهستگی رو بتوسعه میرفت در آن موقع

اعضاء موقت کمیته مرکزی که مسئولیت کمیته ایالتی تهران نیز داشتند عبارت

بودند از :

۱ - سلیمان محسن اسکندری ۲ - ایرج اسکندری

۳ - عباس اسکندری ۴ - دکتر رضا رادمش

۵ - دکتر مرتضی یزدی ۶ - دکتر محمد بهرامی

۷ - نورالدین الموتی ۸ - عبدالصمد کامبخش

۹ - رضا روستا ۱۰ - اردشس آوانسیان

۱۱ - عبدالحسین نوشین ۱۲ - محمود بقراطی

(۱) ارگان اصلی حزب روزنامه رهبر بمدیریت ایرج اسکندری بود و هرگاه از طرف

دولت توقیف میگردد جایش را روزنامه رزم که بعدها مدیریتش بر عهده دکتر فریدون کشاورز محول شده بود میگرفت .

بعلاوه سیاست حزب بوسیله روزنامه « آژیر » که توسط جعفر پیشه وری منتشر میشد

توجیه میگردد و همچنین وسیله روزنامه « مردم » که ارگان سازمان ضد فاشیست ایران

بود تحت مدیریت دکتر رضا رادمش و روزنامه « راستی » بمدیریت پروین گنابادی عضو کمیته

مرکزی حزب توده و روزنامه « ظفر » بمدیریت رضا روستا و « دماوند » بمدیریت فتح الدین فتاحی .

سه روزنامه اخیر مدعی بودند که ناشر افکار اتحادیه های صنفی و کامیون داران آذربایجانی هستند .

۱۴ - محمد علی شریفی

۱۳ - علی امیر خیزی

۱۵ - ابوالقاسم اسدی

تا پایان سال ۱۳۲۰ اعضای حزب توده در تهران بین ۱۵۰ - ۲۰۰ نفر بودند در این زمان نفوذ این حزب بسیار بکندی پیش میرفت و مردم دسته دسته روزنامه مردم را از دست روزنامه فروشها گرفته آتش میزدند .

حزب توده بیک حزب مجزا از مردم تبدیل شده بود .

عده‌ای از کمونیست‌های سابق الذکر نیز در آذربایجان و گیلان دست بکار شدند که آنها هم مانند تهران در بادی امر بموقفیت مهمی نرسیدند علت اساسی این عدم موفقیت دفاع بی‌چون و چرای حزب مزبور از متفقین و حمله شدید به محور بود که در آن ایام خاصه بعد از اشغال ایران از طرف قوای متفقین نتوانستند نظر عده زیادی از ایرانیان را بخود جلب نمایند .

۴ - در این دوره اولین اعتصاب کاری بعد از شهریور ۱۳۲۰ در اوائل زمستان با رهبری مستقیم حزب توده بوجود آمد و در آن کارگران ساختمان وزارت دادگستری که هنوز نیمه تمام بود شرکت داشتند و زیر نظر اردشس آوانسیان دموستراسیونی ترتیب دادند که هنوز بجلوی مجلس نرسیده بود از طرف شهربانی متفرق و بعضی از رهبران آن بازداشت و تبعید شدند و جریان آن با طول و تفصیل زیاد در جراید حزب توده منتشر گردید .

۵ - روز ۱۱ اسفند ۱۳۲۰ شمسی دولت فروغی بعلت مخالفت‌های زیادی

که در مجلس ویا در خارج از مجلس نسبت بدولت میشد استعفا داد (۱) و کابینه سپیلی

(۱) اولین دولتی که بلافاصله پس از اشغال ایران واستفای علی منصور روی کار آمد دولت محمد علی فروغی بود . فروغی در دوره زمامداری خود چهار کابینه تشکیل داد و مجموعاً ۶ ماه ۳ روز نخست وزیر بود . او در تاریخ ششم شهریور ۱۳۲۰ در دوران سلطنت اعلیحضرت رضاشاه کبیر کابینه‌اش را به اعلیحضرت و مجلسین معرفی کرد و پس از آنکه اعلیحضرت رضاشاه در روز ۲۵ شهریور ۱۳۲۰ از سلطنت استعفا دادند و والاحضرت محمد رضا ولیعهد خود را بشاهنشاهی تعیین فرمودند . اعلیحضرت محمد رضاشاه پهلوی در روز ۲۶ شهریور پارسیگرو فروغی را بسمت نخست وزیر منصوب کردند . در دوران نخست وزیری فروغی قرارداد معروف سه جانبه ایران با متفقین امضاء شد .

در تاریخ ۱۸ اسفند ماه ۱۳۲۰ جانشین آن گردید (۱) یکی از مخالفان سرسخت سهیلی قوام السلطنه بود که در مجلس سیزدهم طرفداران زیادی داشت . عباس اسکندری بعلت دوستی با قوام السلطنه در نظر داشت حزب توده را یکی از عوامل خارج از مجلس برای طرفداری از قوام السلطنه نگاهدارد . دکتر رضا رادمنش نیز چون اهل لاهیجان بود و از همان ابتدا سودای وکالت لاهیجان را در سر می‌پروراند و این موفقیت را بدون موافقت قوام عملی نمی‌دید باطنا با عباس اسکندری هم عقیده بود. چنین نظری را بعضی دیگر از اعضاء کمیته مرکزی حزب توده داشتند اما سلیمان محسن اسکندری که از سابق با قوام میانه خوشی نداشت با این نظر مخالف بود لذا در دستگاه رهبری حزب توده بر سر موافقت یا مخالفت با قوام السلطنه اختلاف افتاد .

سلیمان محسن اسکندری می‌گفت :

« قوام السلطنه را من بهتر از شما می‌شناسم او شمارا نردبان میکند و بالامیرود »
« و اول کاری که پس از بالا رفتن میکند آنست که نردبان خود را بشکند . »
اماطر فداران قوام اظهار میداشتند « او قول داده است که دست آنها را در مملکت باز گذارد » در لافاه منظور خود را اشغال کرسی وکالت و وزارت بیان می‌داشتند .

(۱) علی سهیلی دومین نخست وزیر ایران بعد از شهریور ۱۳۲۰ است که در دوران نخست وزیری سه کابینه تشکیل داد . او روز ۱۸ اسفند اولین کابینه خود را بمجلس معرفی نمود و بزرگترین خدمتی که در دوران نخست وزیری او بکشور ما شد صدور اعلامیه سران سه دولت امریکا ، شوروی و انگلیس پس از پایان کنفرانس تهران و اعلام تضمین استقلال و تمامیت ارضی ایران بود . در دوره کوتاه زمامداری سهیلی ایل قشقائی علیه لشکر فارس طغیان کرد و عده زیادی از افسران و سرپازان بدست یاغیان شهید شدند . تظاهرات علیه دکتر میلیسپو که بوسیله عمال انگلیس و روس هدایت میشد و انجام انتخاباتی که سفارتخانه های دو دولت در آن مستقیماً دخالت داشتند از وقایع مهم دوران کوتاه مذکور بود .

فصل چهارم

فعالیت حزب توده در سال ۱۳۲۱ شمسی

اینطور بنظر میرسد که سیاست همسایه شمالی با روی کار آمدن قوام السلطنه موافق بوده است (۱) اقدامات زیادی بمنظور ساقط کردن دولت سپهبدی انجام میشد و قوام السلطنه در دستگاه رهبری حزب توده مخالفین و موافقینی پیدا کرد و بالاخره پس از يك سلسله کشمکش ها نظریه دفاع از قوام السلطنه در دستگاه رهبری حزب توده پیروز شد و سلیمان محسن اسکندری در اقلیت قرار گرفت .

کابینه علی سپهبدی چند ماهی بیشتر دوام نکرد و قوام السلطنه در دوازدهم مرداد همان سال به نخست وزیری منصوب و از ۱۸ مرداد کابینه خود را تشکیل داد اما بوعده هائی که طرفداران او در کمیته مرکزی حزب توده داده بودند وفا

(۱) مرحوم احمد قوام (قوام السلطنه) سه بار در شرایط بسیار بدی به نخست وزیری منصوب شد و ی ۱۱ کابینه تشکیل داد و جمعاً ۲۹ ماه نخست وزیر بود نخستین کابینه قوام در روز ۱۸ مرداد ۱۳۲۱ تشکیل شد در این کابینه حادثه ۱۷ آذرماه و بلوای نان در تهران روی داد که با کشتار عده ای پایان یافت در این حادثه هزاران نفر از مردم پایتخت در خیا با نها تظاهر کردند و مجلس را اشغال نمودند و سرانجام روز ۲۷ بهمن ۱۳۲۱ قوام مستعفی شد و سرور و سداها خوابید . قوام السلطنه بار دیگر در روز ۸ بهمن ۱۳۲۴ طبق فرمان شاهنشاه بنخست وزیری منصوب شد و روز ۲۸ بهمن کابینه اش را بمجلس معرفی کرد در این دوره از نخست وزیری وقایعی نظیر مسافرت به سکو و عقد قرارداد نفت با دولت شوروی ، حل مسئله آذربایجان و بالاخره مسکوت ماندن اعطاء امتیاز نفت شمال بشوروی روی داد که همگی از مهمترین حوادث دوران اخیر تاریخ ایران بشمار میرود قوام در این دوره از نخست وزیری ۵ کابینه تشکیل داد . وی بار دیگر در تیرماه سال ۱۳۳۱ به مدت ۵ روز زمامدار شد ولی بر اثر تظاهرات خونین ۳۰ تیر مستعفی گردید .

نشد و با روی کار آمدن قوام توده ایها با مشکلات زیادی روبرو شدند بطوریکه اولین کنفرانس ایالتی حزب توده در همین دوره مخفیانه تشکیل شد .

نخستین کنفرانس ایالتی حزب توده در تهران

نخستین کنفرانس ایالتی حزب توده (۱) در تاریخ ۱۷ مهرماه (روزجمعه) ۱۳۲۱ شمسی در خانه جمشید کشاورز برادر دکتر فریدون کشاورز که تازه عضویت حزب توده در آمده بود تشکیل گردید و در باره مواد مشروحیه زیر تصمیم گرفته شد:

الف - تصمیمات راجع به تشکیلات و امور مالی حزب .

ب - پیشنهادات راجع به اصلاح مرامنامه و نظامنامه .

ج - مسائل سیاسی .

نخستین اصلاحی که در این کنفرانس پیشنهاد شده بود مربوط به ماده ۱

مرامنامه حزب توده بود .

قبلا در این ماده فقط بذکر جمله (حفظ استقلال و تمامیت ایران) اکتفا

و هیچگونه توضیحی درباره آن داده نشده بود .

(۱) برحسب پیشنهاد سلیمان محسن اسکندری برنامه مذاکرات کنفرانس حزبی بشرح

زیر قرائت شد :

الف - نطق افتتاحیه توسط سلیمان محسن اسکندری .

ب - گزارش یکساله اوضاع داخلی حزب توسط دکتر رضا رادمنش .

پ - راجع به مرامنامه و نظامنامه حزب ایرج اسکندری .

ت - تاکتیک فعلی حزب توسط اردشیر آوانسیان .

ث - گزارش صندوق (مالی) توسط دکتر مرتضی یزدی .

ج - انتخاب کمیته ایالتی و کمیسیون تفتیش ایالتی و تعیین نمایندگان جهت کنگره

حزب .

چ - مسائل جاری حزب .

مرامنامه و نظامنامه تصویب شده در کنفرانس تهران که بایستی بعداً در کنگره مورد بحث و بررسی و سپس تصویب قرار گیرد اصولاً ماهیت کمونیستی نداشت بشرح پاورقی زیر میباشد (۱).

(۱) مرام نامه و نظامنامه

پیشنهادی حزب توده که بایستی بتصویب کنگره حزب برسد
اصول اساسی مرام حزب توده بشرح زیر است :

الف - مبارزه سیاسی

- ۱ - حفظ استقلال و تمامیت ایران و مبارزه بر علیه هر گونه سیاست استعماری نسبت بکشور ایران بر طبق اصول معروف آزادی و اختیار ملت ها در تعیین سرنوشت خویش .
- ۲ - مبارزه در راه استقرار رژیم دموکراسی و تأمین کلیه حقوق فردی و اجتماعی از قبیل آزادی زبان - نطق - قلم - عقیده و اجتماعات .
- ۳ - مبارزه بر علیه رژیم دیکتاتوری و استبداد .
- ۴ - خاتمه دادن باعمال خود سرانه مأمورین شهربانی و سایر اعمال دولت .
- ۵ - تشکیل دادگاه عالی ملی برای محاکمه و مجازات اشخاصی که به مملکت و آزادی خیانت کرده و نسبت به حقوق فردی و اجتماعی اجحاف و تعدی نموده اند و پس گرفتن ثروتی که از این راه بدست آمده است .
- ۶ - تأمین استقلال قضائی و تفکیک حقیقی قوه قضائیه از قوه مجریه .
- ۷ - الغاء کلیه قوانین و نظاماتی که در دوره شاه سابق بضرر توده وضع گردیده است .
- ۸ - تجدید نظر در قوانین دستورات نظام و وظیفه بنفع توده و جلوگیری از اجحافات و هرج و مرج آن .

ب - دهقانان

- اصلاحات لازم در طرز استفاده از زمین و زراعت و بهبودی وضع دهقانان بشرح زیر است .
- ۱ - واگذاری بلاعوض املاک شاه سابق و خالصجات دولتی بدهقانان بی چیز .
 - ۲ - خریداری املاک بزرگ بوسیله دولت و واگذاری آن بزارعین با قسط .
 - ۳ - کمکهای مالی بدهقانان بی چیز بوسیله بانک کشاورزی برای توسعه زراعت و بهبود زندگی آنان .
 - ۴ - اصلاحات اساسی در مورد تقسیم غیر عادلانه محصول بین ارباب و رعیت و حذف عادات و قوانین مربوط بدان (مانند تقسیم بر طبق عوامل پنج گانه) .
 - ۵ - تأسیس آموزشگاه ها و شعب بهداری در هر ده بمنظور تعمیم فرهنگ و حفظ سلامت ده نشینان .

بقیه در صفحه بعد

اعضاء کمیته ایالتی حزب توده

در نخستین کنفرانس ایالتی حزب توده علاوه بر افراد کمونیست

بقیه از صفحه قبل

۶ - اقدام در حفرتوات احداث چاههای آرتزین و استفاده کامل از رودخانه ها بمنظور توسعه آبیاری مطابق اصول علمی و مشروب ساختن زمینهای زراعتی و استفاده از زمینهای بایر.

پ - کارگران (بهبود وضع کارگران)

- ۱ - گذرانیدن قانون کار از مجلس شورایی .
- ۲ - تقلیل مدت کار روزانه بهشت ساعت و پرداخت دستمزد اضافه کار .
- ۳ - بیمه پیری و مرخصی و بیکاری .
- ۴ - تادیه خسارات معالجه و نقص اعضاء در نتیجه حادثه کار .
- ۵ - استفاده از تعطیلات جمعه و اعیاد و مرخصی سالیانه با دریافت حقوق .
- ۶ - منع کار اطفال پائین تر از چهارده سال .
- ۷ - تساوی دستمزد کارگران زن و مرد .
- ۸ - استفاده زنان کارگر و مستخدم از مرخصی با دریافت حقوق در دوره وضع حمل (اقلا دوماه) .

ت - پیشه وران

تشویق اتحاد پیشه وران بمنظور تأسیس کارگاههای مشترک برای ترقی محصول صنعتی و بهبودی آنان .

ث - کارمندان ادارات و روشنفکران و دارندگان مشاغل آزاد

- ۱ - تجدید نظر در قانون استخدام بنحویکه مخصوصاً شرایط معاش و زندگی کارمندان جزء تأمین گردد .
- ۲ - کوشش برای واگذاری کارهای حساس دولتی ، فنی ، علمی ، صنعتی و غیره بجوانان تحصیل کرده .
- ۳ - کوشش در ترقی اجتماعی افراد بر اصل استعداد و تحصیل .

ج - حقوق زنان

- ۱ - کوشش در توسعه حقوق اجتماعی و برقراری حقوق سیاسی زنها .
- ۲ - بهبودی اوضاع مادی زنها .
- ۳ - تأسیس و افزایش مؤسسات حمایت مادران و کودکان بی بضاعت .

بقیه در صفحه بعد

اشخاص غیر کمونیست نیز حضور داشتند که از آن جمله دکتر مظفر بقائی کرمانی
مهندس احمد رضوی ، جبار باغچه بان و چند نفر دیگر را میتوان نام برد . در این

بقیه از صفحه قبل

چ - فرهنگ عمومی و بهداشت

- ۱ - اصلاحات اساسی در امور فرهنگی و بهداشتی و اجرای تعلیمات اجباری مجانی عمومی و تأمین استفاده توده ملت از کلیه مؤسسات فرهنگی و بهداشت.
- ۲ - تشویق و ازدیاد مؤسسات فرهنگی و هنرهای زیبا .
- ۳ - تدریس دروس سیاسی در مدارس متوسطه و عالی .

ح - اقتصادی

- ۱ - تعدیل مالیاتها بادر نظر گرفتن منافع توده .
- ۲ - مبارزه بر علیه استفاده های نامشروع در کارهای اقتصادی و بازرگانی (و تقویت انحصارات دولتی) .
- ۳ - تأسیس شرکت های تعاونی مصرف و تولید برای دهقانان - کارگران و پیشه وران .
- ۴ - وضع مالیاتهای تصاعدی و تعدیل نرخ بهره .
- ۵ - کوشش در فراوانی و ارزانی خواربار و مبارزه شدید بر علیه احتکار و گرانی .
- ۶ - مبارزه بر علیه اختلاس و چپاول اموال دولتی و رشوه خواری و هر گونه استفاده غیر قانونی از مقامات دولتی .
- ۷ - کم کردن میزان اجاره بها و افزایش و ساختن خانه های مخصوص برای کارگران و کارمندان جزء .

نظامنامه عضویت حزب توده ایران

(عضویت)

- ۱ - اشخاصیکه واجد شرایط زیر باشند میتوانند به عضویت حزب توده پذیرفته شوند .
 - الف - تابعیت ایران .
 - ب - داشتن لااقل بیست سال .
 - پ - پذیرفتن مرام و نظام حزب توده ایران .
 - ت - فعالیت برای پیشرفت آنان و خط مشی سیاسی حزب و شرکت عملی در یکی از حوزه ها .
 - ث - پرداختن حق عضویت به نسبت اشخاصی که تا هزار ریال عایدی دارند صدی نیم - از هزار ریال تا دوهزار ریال صدی یک از دو هزار ریال بیلا صدی دو .
- ۲ - اشخاصیکه به عضویت حزب توده پذیرفته نمیشوند عبارتند از :

بقیه در صفحه بعد

کنفرانس بعباس اسکندری حمله شد و بالاخره این حملات شدید و پی در پی موجب اخراج وی از حزب گردید « ۱۸ مه‌ماه ۱۳۲۱ شمسی »

بقیه از صفحه قبل

الف - اشخاصیکه دارای سوابق دزدی و اختلاس و هرگونه استفاده نامشروع اموال دولتی و فردی هستند .

ب - کسانیکه در دوره دیکتاتوری سابق بمناسبت شغل خود در تعديات ذیم‌دخل و عامل مؤثر بوده‌اند .

۳ - اعضاء جدیدبمعرفی و ضمانت کتبی دو نفر از اعضاء سابقه‌دار حزب و با تصمیم اکثریت حوزه و تصویب کمیته محلی پذیرفته شده و در صورت تخلف از مرام و یا مقررات حزبی با تصمیم حوزه و محاکمه حزبی اخراج میگردند .

۴ - کسیکه در حزب دیگری عضویت داشته باشد .

تبصره - کسیکه سه‌ماه متوالی بدون عذرموجه از دادن حق عضویت و یا حضور در جلسات خودداری نماید محاکمه و از طرف حوزه باصلاحدید کمیته محلی اخراج میگردد ولی عضو اخراج شده در هر حال میتواند برای ابقاء خویش بعضویت طبق سلسله مراتب و مراحل حزبی به کنگره حزب مراجعه نماید .

اصول تشکیلاتی

اساس تشکیلات حزب توده بر اصل مرکزیت و دموکراسی است .

حوزه

تشکیل حوزه ها بایستی حتی المقدور در جنب محل کار از قبیل : کارخانه ، آموزشگاه مؤسسه و غیره باشد .

۵ - اساس و پایه حزب توده را حوزه ها تشکیل میدهند .

اعضاء حوزه محدود نیست ولی برای تسهیل کار ممکن است با تصویب کمیته محلی از افراد خود حوزه ها تشکیل دهد .

۶ - هر حوزه برای اجرای کارهای جاری خود هیئت عامه ای که عده اش زیادتر از هفت نفر و کمتر از سه نفر نباشد انتخاب می نماید . وظیفه هیئت مزبور عبارت است از تنظیم صورت جلسات و اجرای تصمیمات جلسات عمومی حوزه و عملی نمودن دستورهای کمیته مافوق و تبلیغ و انتشار مرام و آمال حزب و توسعه سطح معلومات سیاسی اعضاء خود .

تبصره - جلسات حوزه نباید کمتر از هفته‌ای یکبار باشد و نیز حوزه میتواند در صورت لزوم از افرادی که عضو نباشد در جلسات خود دعوت نماید .

کنفرانس

۷ - کنفرانسها که سالی یکبار با رأی مخفی و مستقیم از بین اعضاء به تناسب هرده نفر

بقیه در صفحه بعد

در این کنفرانس جبار باغچه بان که عضویت حزب را نداشت ضمن نطقی بروسیه حمله نموده و نطق وی مورد اعتراض شدید اطرافیان قرار گرفت .

بقیه از صفحه قبل

عضوکنفر نماینده انتخاب میشوند تشکیل میگردد وظایف کنفرانس ها عبارت است از :

الف - رسیدگی بکارهای کمیته محلی سابق .

ب - انتخاب کمیته جدید .

پ - تعیین خط مشی اقتصادی و بهداشتی و فرهنگی و بلدی مربوط بمحل خود و همچنین اتخاذ تدابیر لازمه برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی و دادن

دستورات کافی برای توسعه و انتظامات داخلی حزب .

ت - انتخاب نمایندگان برای کنگره حزب .

ث - انتخاب کمیسیون تفتیش ایالتی یا ولایتی .

کمیته ها

۸ - وظایف کمیته ها که سالی یکبار از طرف کنفرانس های محلی در شهرستانها انتخاب

میشوند بقرار ذیل است .

الف - اجرای تصمیمات کنفرانس های متبوعه .

ب - عملی کردن تصمیمات کمیته مرکزی .

پ - پذیرفتن اعضاء جدید .

ت - نظارت در امور حوزه ها .

ث - تبلیغ و انتشار مرام و تاکتیک حزب توده .

ج - نظارت در امور اقتصادی ، بهداشتی ، فرهنگی و غیره در حدود صلاحیت خود

اتخاذ تدابیر برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی .

۹ - کمیته ها از طرف خود هیئت اجرائیه را انتخاب مینمایند که در کارهای خود

کاملاً تابع کمیته میباشد . عده افراد هیئت اجرائیه بستگی دارد بچریان و وضع کارهیک از

کمیته ها - در هر حال عده آنها از سه نفر کمتر و از هفت نفر زیادتر نخواهد بود .

۱۰ - حق عضویت و کلیه درآمدهای حزب از قبیل اعانه و غیره در صندوق کمیته

مرکزی تمرکز یافته و هرگونه مخارج حزبی با صلاحدید اکثریت اعضاء انجام میشود .

تبصره - هر کمیته موظف است راجع بمخارج و درآمد خود گزارش لازم بکمیته مرکزی

و کنفرانسها بدهد .

۱۱ - در صورتیکه بعلمتی يك یا چند نفر از اعضاء کمیته محلی از انجام وظایف خود

محروم شوند ، کمیته مرکزی میتواند بجای عضو یا اعضاء مزبور تا تشکیل کنفرانس اعضاء

جدید تعیین نماید .

بقیه در صفحه بعد

اعضاء کمیته ایالتی تهران که تا تشکیل کنگره وظیفه کمیته مرکزی را نیز
بعهدہ داشت بشرح زیر انتخاب گردیدند .

۱ - سلیمان محسن اسکندری	۲ - ایرج اسکندری
۳ - دکتر رضا رادمنش	۴ - دکتر مرتضی یزدی
۵ - دکتر محمد بهرامی	۶ - نورالدین الموتی
۷ - عبدالصمد کامبخش	۸ - رضا روستا
۹ - اردشیر آوانسیان	۱۰ - محمود بقراطی
۱۱ - دکتر فریدون کشاورز	۱۲ - عبدالحسین نوشین
۱۳ - علی امیر خیزی	۱۴ - محمد علمی شریقی
۱۵ - مهدی کیمرام	

بقیه از صفحه قبل

کنگره

۱۲ - کنگره سالی یک مرتبه از نمایندگان کنفرانسهای محلی تشکیل میشود ، کنگره عالی ترین مقام حزبی است حق تدوین و تفسیر مرام و نظامنامه حزب و رسیدگی بامور مالی سیاسی و تشکیلات و همچنین تعیین خط مشی و تصمیم بانحلال قسمت یا کلیه تشکیلاتی حزب مختص باواست .

۱۳ - کنگره بتمام امور کمیته های مرکزی رسیدگی نموده و برای اجرای نظریات خویش کمیته جدیدی انتخاب می نماید عده اعضاء این کمیته بسته بنظر کنگره است و نیز کنگره برای تفتیش و کنترل تشکیلات و افراد هیئتی بنام کمیسیون تفتیش و کنترل انتخاب می نماید که فقط در مقابل خود اومسئول است .

۱۴ - انتخاب نمایندگان کنگره در کنفرانسها از روی مأخذ هر صد نفر عضو حزب یکنفر انجام خواهد شد .

۱۵ - کنگره فوق العاده حزب در صورتی تشکیل میشود که سه چهارم تشکیلات حزب توده تقاضای آنرا بنمایند .

کمیته مرکزی

۱۶ - کمیته مرکزی تصمیمات کنگره را جداً پیروی نموده در تمام عملیات خود تابع و مسئول کنگره است .

۱۷ - کمیته مرکزی برای پیشرفت امور حزبی کادرها را در میان افراد تقسیم میکند و برای اجرای این منظور هیئت اجراییه (هیئت رئیس) شعب ذیل را تشکیل میدهد .

بقیه در صفحه بعد

کمیته ایالتی تهران که وظایف مربوط به کمیته مرکزی را نیز انجام میداد فریدون کشاورز و مهدی کیمرام را بجای عباس اسکندری و ابوالقاسم اسدی که اولی اخراج و دومی فوت کرده بود انتخاب نموده و در پاره‌ئی از مسائل تشکیلاتی و تبلیغاتی نیز تصمیماتی اتخاذ کرد

بقیه از صفحه قبل

الف - شعبه تشکیلات .

ب - شعبه تبلیغات و نشریات .

پ - شعبه مالی و اقتصادی .

تمام این شعب در مقابل جلسه عمومی کمیته مرکزی مسئول بوده و تصمیمات آنرا

اجرا نموده از فعالیت خویش بکمیته مرکزی گزارش میدهند .

تبصره - افراد هر يك از شعب مذکور میتواند در شعبه دیگر هم عضویت داشته باشند و

وظایف هر يك از شعب را جلسات عمومی کمیته مرکزی تعیین خواهد نمود .

۱۸ - اشخاصی که بعنوان عضویت کمیسیونهای تفتیش محلی یا مرکزی انتخاب میشوند

حق عضویت در کمیته های مربوطه را نخواهند داشت .

۱۹ - اعضاء کمیته ها و کمیسیون تفتیش حق نمایندگی کنفرانسها و کنگره را خواهند

داشت .

جوانان

۲۰ - تشکیلات جوانان تحت رهبری سیاسی حزب توده ایران تشکیل میشود .

۲۱ - این تشکیلات از لحاظ سازمان داخلی مستقل بوده و دارای کمیته های مخصوص

بخود می باشد .

۲۲ - حزب در کمیته های جوانان برای رهبری سیاسی نماینده خواهد فرستاد .

کمیسیون تفتیش و کنترل

۲۳ - وظایف کمیسیون تفتیش و کنترل عبارتست از :

الف - رسیدگی بامور مالی و اقتصادی حزب و تنظیم گزارش برای کنگره .

ب - رسیدگی بامور تشکیلاتی و وظایف کمیته ها و افراد .

پ - رسیدگی اعضاء و کمیته ها .

فراکسیونها

۲۴ - اعضاء حزب که شاغل مقامات اجتماعی « از قبیل نمایندگان مجلس شورایی یا

شهرداری و غیره » هستند موظفند در محل مأموریت خود فراکسیون حزب را تشکیل دهند .

فراکسیونها کاملاً تابع تصمیمات کمیته ها بوده و راجع بملیات خود باید مرتباً بکمیته ها

گزارش دهند :

در شهرستانها نیز کمیته‌های ایالتی و ولایتی و محلی بشرح زیر تشکیل گردید .

۱- آذربایجان :

کمیته ایالتی آذربایجان در ۲۸ فروردین ماه ۱۳۲۱ شمسی بوسیله آقازاده مدیر روزنامه شاعین و میرزا علی بیرنگ (حریری سابق) تشکیل گردید و شخص اخیر الذکر رهبر کمیته بود و در تاریخ شنبه پنجم اردیبهشت ماه ۱۳۲۱ فوت کرد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۴۴ - ۲۱/۱/۲۸ سال بیست .

۲- اراك :

کمیته محلی اراك در تاریخ پانزدهم اردیبهشت ماه ۱۳۲۱ بوسیله عباس سنجری تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۶۲ - ۲۱/۲/۱۸ سال بیست .

۳- مراغه :

کمیته محلی مراغه در تاریخ پنجشنبه ۱۷ اردیبهشت ماه بوسیله داداش تقی زاده تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۶۱ - ۲۱/۲/۱۷ سال بیست .

۴- مازندران :

کمیته ایالتی مازندران در تاریخ ۲۵ اردیبهشت ماه ۱۳۲۱ پس از تشکیل حوزه‌ها و کمیته‌های محلی بوسیله پهلوان تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۶۸ - ۲۱/۲/۲۶ سال بیست .

۵- بابل :

کمیته محلی بابل در تاریخ ۲۶ اردیبهشت ماه ۱۳۲۱ تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۷۴ - ۲۱/۳/۱ سال بیست .

۶- قزوین :

کمیته محلی قزوین در تاریخ ۲۷ اردیبهشت ماه ۱۳۲۱ تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۶۹ - ۲۱/۲/۲۸ سال بیست .

۷- ملایر :

کمیته محلی ملایر در اول خرداد ماه ۱۳۲۱ بوسیله عباس سنجری تشکیل گردید .

نقل از روزنامه سیاست شماره ۷۴ - ۲۱/۳/۱ سال بیست .

۸- زیر آب :

کمیته محلی زیر آب در تاریخ سه شنبه ۵ خرداد ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۷۷ - ۲۱/۳/۶ سال بیست .

۹ - خراسان :

کمیته ایالتی خراسان در تاریخ ۶ خرداد ۱۳۲۱ تشکیل شد :
نقل از روزنامه سیاست شماره ۷۸ - ۲۱/۳/۷ سال بیست .

۱۰ - پل سفید :

کمیته محلی پل سفید مازندران در تاریخ ۷ خرداد ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۷۹ - ۲۱/۳/۹ سال بیست .

۱۱- مرند :

کمیته حزب توده در مرند در تاریخ ۱۸ خردادماه ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۳ - ۲۱/۴/۱۰ سال بیست .

۱۲ - گیلان :

کمیته ایالتی گیلان در تاریخ نوزدهم خرداد ماه ۱۳۲۱ بوسیله حسین نیکروان تشکیل شد :

نقل از روزنامه سیاست شماره ۸۹ - ۲۱/۳/۲۰ سال بیست .

۱۳ - قم :

کمیته محلی قم در تاریخ ۱۹ خرداد ماه ۱۳۲۱ بوسیله دکتر اسداله تمدن تشکیل شد .

نقل از روزنامه سیاست شماره ۹۸ - ۲۱/۳/۲۹ سال بیست .

۱۴- زنوز :

کمیته حزب توده در زنوز در تاریخ ۱۹ خرداد ماه ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۰۳ - ۲۱/۴/۳ سال بیست .

۱۵ - اصفهان :

کمیته ولایتی اصفهان در تاریخ ۲۲ خرداد ماه ۱۳۲۱ بوسیله تقی فداکار
تشکیل گردید .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۹۲ - ۲۱/۳/۲۳ سال بیست .

۱۶- اسکو :

کمیته حزب توده در اسکو در تاریخ ۲۳ خرداد ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۰۳ - ۲۱/۴/۳ سال بیست .

۱۷- ممقان :

کمیته حزب توده در ممقان در تاریخ ۲۵ خرداد ماه ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۰۳ - ۲۱/۴/۳ سال بیست .

۱۸- علمدار :

کمیته حزب توده در علمدار در تاریخ ۳۰ خرداد ماه ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۰۳ - ۲۱/۴/۳ سال بیست .

۱۹- تکاب :

کمیته محلی تکاب در تاریخ ۷ تیر ماه ۱۳۲۱ بوسیله شکوریان تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۰۵ - ۲۱/۴/۷ سال بیست .

۲۰- کاشان :

کمیته محلی حزب توده در کاشان در تاریخ ۲۶ تیر ماه ۱۳۲۱ تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۲۲ - ۲۱/۵/۲۶ سال بیست .

۲۱- مرند :

کمیته محلی مرند در تاریخ ۲۸ تیر ماه ۱۳۲۱ بوسیله برهانی تشکیل شد .
نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۲۳ - ۲۱/۴/۲۸ سال بیست .

۲۲ - نپاوند :

کمیته محلی حزب توده در نپاوند در تاریخ ۲۱ مرداد ماه سال ۱۳۲۱ تشکیل

شد .

نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۴۰ - ۲۱/۵/۲۱ سال بیست .

۲۳ - آستارا :

کمیته محلی حزب توده در آستارا در تاریخ ۴ شهریور ماه سال ۱۳۲۱ تشکیل

شد .

نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۵۲ - ۲۱/۶/۴ سال بیست .

۲۴ - سراب :

کمیته محلی حزب توده در سراب در تاریخ ۵ شهریور ماه ۱۳۲۱ تشکیل شد.

نقل از روزنامه سیاست شماره ۱۵۳ - ۲۱/۶/۵ سال بیست .

۳ - تشکیلات تهران بکندی پیشرفت میکرد و تعداد کمی عضویت این حزب را قبول کرده بودند بطوریکه فقط در مدت یکسال اعضاء حزب توده در تهران به ۳۰۰ نفر بالغ شده بود ضمناً (۱) اتحادیه‌های کارگری نیز در تهران بوجود آمده

(۱) در اینجا بی مورد نیست ذکر از تاریخ تشکیل اتحادیه‌های کارگری بعد از شهریور ماه ۱۳۲۰ در ایران بشود تا شاید مفید واقع گردیده و مورد استفاده خوانندگان گرامی قرار گیرد .

پس از آزادی زندانیان سیاسی که مورد عنف و ملوکانه قرار گرفته بودند در سال ۱۳۲۱ با بنکار رضا روستا و عده‌ای دیگر « شورای مرکزی اتحادیه‌های کارگری ایران » بوجود آمد . این شورا رهبری سندیکا‌های کارگران راه آهن - دخانیات و سیلو و سیمان و تعدادی دیگر از مؤسسات دولتی و غیر دولتی را بعهده داشت . دامنه فعالیت‌های این شورا بتدریج وسیعتر می‌گشت و برای تشکیل اتحادیه‌های کارگری در اصفهان - مشهد - تبریز و بعضی نقاط دیگر فعالیت وسیعی شروع گردید بطوریکه جراید آنزمان حزب توده می‌نوشتند شورای مذکور تا اواخر سال ۱۳۲۱ نزدیک به ۳۰ هزار نفر عضو داشت .

در همین زمان سازمانهای سندیکائی دیگری بنام « اتحادیه کارگران و برزگران ایران » و « کانون کارگران راه آهن ایران » و « اتحادیه زحمتکشان ایران » وجود داشت که کم و بیش در میان کارگران فعالیت‌هایی میکرد .

بقیه در صفحه بعد

بود که بعضی از آنها مستقیماً زیر نظر حزب توده کار میکردند و تعداد اعضای آنها به ۱۰۰۰ نفر میرسید از طرفی اتحادیه‌های دیگری هم توسط پاره‌ای از اشخاص تشکیل شده بود که دائماً با اتحادیه‌های منتسب بحزب توده رقابت و حتی دشمنی داشتند اسم اتحادیه‌های منتسب بحزب توده در این زمان « شورای مرکزی اتحادیه‌های کارگری ایران » بود همزمان با اینگونه فعالیتها حزب توده که قبلاً مرکزودبیر-خانه آن در محل روزنامه سیاست واقع در خیابان اسلامبول بود خانهای در قسمت جنوبی خیابان فردوسی اجاره و در آن شروع بفعالیت کرد . در بعضی از مناطق خاصه

بقیه از صفحه قبل

« شورای مرکزی اتحادیه‌های کارگری ایران » برای ایجاد وحدت در میان کارگران دست با اقداماتی زد و در این زمینه اعلامیه‌ای در سال ۱۳۲۱ منتشر کرد و ضمن آن از همه کارگران و سازمانهای سندیکائی دعوت شد که بخاطر تثبیت ۸ ساعت کار روزانه و اضافه دستمزدمبارزه خود را شدت دهند . در سال ۱۳۲۱ کارگران اصفهان موفق شدند تا حدودی ساعت کار روزانه را پائین آورند و اضافه دستمزد بگیرند و نیز موفق شدند علاوه بر تحصیل دو هفته مرخصی با استفاده از حقوق در سال برسمیت شناختن اتحادیه‌های کارگری را بکارفرما بقبولانند . در اینوقت کارفرمایان متعهد شدند که استخدام و اخراج کارگران را بانظر و مشورت اتحادیه‌های کارگری انجام دهند . تحت تأثیر « شورای مرکزی اتحادیه‌های کارگری ایران » در کارخانه‌ها و راه آهن و دیگر جاها میتینگها و کنفرانسهای بزرگ توده‌ای برپا شد در اینموقع شورا با تمام قوا سعی و کوشش میکرد که وحدت در میان اتحادیه‌های کارگران بوجود بیاید و بالاخره این مسئله عملی شد و در نتیجه در اول ماه مه ۱۹۴۴ (۱۱ اردیبهشت ماه ۱۳۲۳) وحدت سندیکا ها صورت گرفت و بنام « شورای متحده مرکزی اتحادیه‌های کارگران و زحمتکشان ایران » نامیده شد .

این شورا اتحادیه‌های زیادی را از جمله : اتحادیه کارگران ساختمانی راه با ۲۳ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران نانوائی با ۱۱ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران قالی باف با ده هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران راه آهن با ۹ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران معادن با ۶ هزار نفر عضو . اتحادیه رانندگان و درشکه‌چی‌ها با ۶ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران کفایش با ۴ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران بافنده و جوراب باف با ۳ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران درودگر با ۲ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران دوزنده با ۲ هزار نفر عضو . اتحادیه کارگران صنایع قند با هزار نفر عضو اتحادیه کارگران کافه رستورانها و مهمانخانه‌ها با هزار نفر عضو . در خود مستحیل کرد . و بدین ترتیب مجموع اعضای اتحادیه‌های وابسته به شورای متحده مرکزی به ۱۵۰ هزار نفر رسید . در سال ۱۳۲۳ اتحادیه کارگری اصفهان با ۱۷ هزار نفر عضو به شورای متحده مرکزی پیوست و این خود در آن زمان تأثیر بسزائی در روحیه کارگران داشته است .

در اصفهان و خوزستان و مازندران و خراسان تشکیلات حزب توده بعد از آذربایجان و گیلان گسترش یافت.

در اصفهان چون فرد غیر کمونیستی مانند تقی فداکار در رأس اتحادیه های کارگری قرار گرفت و زمینه مساعدی بدست آورد بزودی اکثریت کارگران آن شهر گرد اتحادیه های کارگری حلقه زدند لیکن بطوریکه بعداً خواهد آمد از بادی امر میان تقی فداکار و کمونیستهای اعزامی از تهران اختلافاتی بروز کرد و منجر بحوادثی گشت.

در پایان سال ۱۳۲۱ شمسی تعداد اعضاء حزب توده در شهرستانها در حدود ۳۰۰ نفر بود اما افراد اتحادیه های کارگری منتسب بحزب توده بچندین هزار نفر میرسید. ۴- در جریان ۱۷ آذرماه ۱۳۲۱ « ۷ دسامبر ۱۹۴۲ » (۱) حزب توده در ظاهر شرکتی نداشت اما باطناً از قوام السلطنه حمایت و بوسیله چاپخانه کوچک دستی مخفی که داشت اعلامیه هائی منتشر میکرد که معناً دفاع از قوام و حمله بدربار بود.

(۱) جریان ۱۷ آذرماه ۱۳۲۱ بشرح زیر خلاصه میشود.

قوام السلطنه که در این زمان حکومت را در دست داشت بامخالفت شدید نمایندگان مجلس که ابتدا مخفیانه صورت میگرفت و آنروز علنی تر شده بود و طی نطقهای مبسوطی حملات شدیدی بدولت می کردند مواجهه شد. اوضاع واحوال مملکت در این زمان خراب بود و هرروزهم خرابتر می شد. نان کمیاب و آنهم سیاه و پرازرنگ و شن بود. مردم ساعت ها صف می کشیدند و بالاخره هم عده زیادی از بدست آوردن نان سیاه سخت ترازخشت محروم می ماندند. قیمت تمام احتیاجات عامه چند برابر افزایش یافته و هزینه زندگی طاقت فرسا شده و طبقه حقوق بگیر و کارمندان دولت در کمال سختی و عسرت بسر میبردند.

تعداد مخالفین « نمایندگان » در مجلس هرروز زیادتر میشد و هیئت دولت از حضور در مجلس خودداری میکردند. صبح روز سه شنبه ۱۷ آذرماه ۱۳۲۱ یکده از محصلین کلاسهای درس را رها کرده بحال دستجمعی بسمت بهارستان آمدند و کم کم از دانشجویان دانشگاه و دانش آموزان دبیرستانها بسمت مجلس حرکت کردند و بدون هیچگونه مانعی بحال دستجمعی وارد مجلس گردیدند. این اجتماع طبعاً اجتماع دیگری را بوجود آورد و عده ای هم از افراد متفرقه در این جمعیت داخل شدند و باین ترتیب بلوای ۱۷ آذر بوجود آمد که آخر منجر به سقوط کابینه قوام السلطنه گردید.

نقل از اطلاعات دریک ربع قرن (صفحات ۲۳۰ - ۲۳۱)

کابینه اول قوام بعد از ۶ ماه و دوازده روز در ۲۴ بهمن ماه ۱۳۲۱ سقوط کرد و علی سهیلی در تاریخ ۲۸ بهمن ماه ۱۳۲۱ زمام امور دولت را در دست گرفت در این دوره بود که انتخابات دوره چهاردهم عملی گردید و حزب توده نه نفر و کیل بمجلس فرستاد که خود داستان جالبی دارد .

۵ - در این سال فروش روزنامه رهبر ارگان حزب توده در تهران به ۵۰۰ شماره در روز و فروش روزنامه مردم به ۳۰۰ شماره رسید و این تیراژ نسبت بسال پیش تقریباً دوبرابر شده بود .

۶ - یکی دیگر از مظاهر فعالیت حزب توده در این سال کشمکش مطبوعاتی آن حزب با روزنامه اطلاعات بود که چون این روزنامه با قوام السلطنه در افتاده بود و با وی نزاع و مخالفت میکرد طبعاً حزب توده هم با آن بمبارزه برخاست در این ایام حزب توده اقدام به تشکیل يك جبهه مطبوعاتی بنام « جبهه آزادی » کرد که در آن جراید حزب مزبور و جراید طرفدار قوام شرکت داشتند .

حزب توده در سال ۱۳۲۲

درسال ۱۳۲۲ وضع حزب توده از اینقرار بود :

۱ - دوسال بود که حزب توده در حوزه های خود تئوری مارکسیسم ولنینیسم را بوسیله اعضاء ورزیده تری (کادر تعلیماتی) با افراد قدیم و جدید تعلیم میداد و در جراید خود صریحاً از سیاست شوروی دفاع میکرد و با وجود اتحاد جهانی میان روسیه و متفقین غربی هر وقت فرصت دست میداد شدیداً به متفقین غربی حمله مینمود خاصه برای تشکیل جبهه دوم که روسپادر پشت پرده و آشکارا خواهان ایجاد آن بودند . موضوع دیگر آنکه جهت اغفال توده مردم قرار بود تبلیغات رسمی حزبی ظاهراً بطور کامل کمونیستی نباشد لذا عده ای نمی دانستند چه روشی در پیش است بخصوص تازه واردین بدرستی توجیه نمیشدند که حزب توده يك حزب کمونیستی است و انقلابی یا دموکراتیک و اصلاح طلب « رفرمیست » بهمین جهت در تبلیغات

خارج از حزب از حزب‌دچار پریشان فکری و دو دلی و تشمت میشدند. بعضی‌ها مجبور میشدند حقایق را بی پرده بیان کنند و بگویند که «ما ظاهراً میگوئیم اصلاح طلبیم و حال آنکه در باطن انقلابی هستیم.»

و این حقیقت اغلب در لابلای سطور جراید ارگان آن زمان حزب نیز بچشم میخورد.

۲- تکیه حزب توده خاصه در شمال یعنی منطقه اشغالی دولت اتحاد جماهیر شوروی بمأمورین آن دولت علنی تر گردید و سازمان حزب مزبور در آن نواحی با استفاده از این وضع تا حدی رو بتوسعه رفت این موفقیت با آنچه در جنوب و مرکز کشور دیده میشد تفاوت فاحش داشت البته اصفهان از این وضع مستثنی بود و در این مورد بعدها صحبت خواهیم کرد.

در پایان سال ۱۳۲۲ حزب توده اعضاء خود را در تهران تقریباً به ۷۰۰ نفر رسانید و در ایالات شمالی تعداد اعضاء حزب مزبور به بیش از ۱۵۰۰ نفر رسید در نتیجه يك اعتصاب که توسط مهندسین و کانون جدید التأسيس آنان شروع شد و سپس توسعه یافت و منجر به اعتصاب روشنفکران گردید. عده‌ای از «روشنفکران» در همین زمان بحزب توده جلب شدند از جمله احمد قاسمی و دکتر حسین جودت که بعدها در دستگاه رهبری حزب توده وارد شدند.

۳- در این سال اتحادیه کارگران موسوم به «شورای مرکزی اتحادیه های کارگری ایران» با بعضی از اتحادیه های رقیب طی جلسات پر درد سر و پر آشوبی بالاخره متحد شده «شورای متحده مرکزی اتحادیه های کارگران و زحمتکشان ایران» را بوجود آورد که بعدها همین اتحادیه به فدراسیون بین المللی کارگران که تحت رهبری کمونیست ها اداره میشد پیوست.

سران اتحادیه های رقیب چون ملاحظه کردند که بدون این اتحاد در ایالات شمالی ایران که دولت اتحاد جماهیر شوروی در آنجا بزور اعمال نفوذ میکنند نمی توانند

قدمی بردارند و بنام « پرووکتور » اخراج میگردند و بملاحظات دیگری تن باین اتحاد دادند و رضا روستا دبیر اول این شورای متحده گردید .

بعضی از سران اتحادیه های رقیب نیز در رهبری شورای متحده شرکت کردند این واقعه پیروزی مهمی برای حزب توده بود و موجب شد که حزب مزبور و کمونیست های اتحادیه ساز آن موفق شوند سازمان خود را توسعه دهند و در شهرهای صنعتی ایران نیروی قابل ملاحظه بوجود آورند .

آمار گیری اعضاء اتحادیه تازه در پایان این سال حتی بطور تقریب نیز ممکن نیست شاید بتوان گفت که شورای متحده در این زمان تقریباً ۰/۳۰٪ از کارگران ایران را در بر میگرفت و این قدم مهمی در راه توسعه سازمان کارگری حزب توده بشمار میرفت .

با این حال نباید تصور کرد که شورای متحده مزبور از بدو تأسیس يك سازمان واقعاً متحد سندیکائی کارگری بود بلکه نفاق و اختلاف نظر شدیدی بر آن حکم فرما بود. یکی از مهمترین مظاهر این اختلاف در اصفهان تجلی میکرد باین ترتیب که تقی فداکار بعد از تشکیل اتحادیه کارگری اصفهان خود را منتسب بحزب توده کرد اما دستورات حزب توده را تمام و کمال اجرا نمیکرد مخصوصاً در مورد اتحادیه ها وی عقیده داشت که اتحادیه کارگران نباید با ورود عده ای از آنها بحزب توده تضعیف نموده و بآن شکل حزبی داد و شرکت رهبران محدود و معدودی از همان اتحادیه ها در حزب مزبور کافی است مشارالیه نام اتحادیه های اصفهان را « شورای مرکزی اتحادیه های کارگران اصفهان » گذاشت نه شورای ایالتی و همچنین بدون مشورت با کمیته مرکزی حزب توده اساس نامه ای برای آن « شورای مرکزی » نوشت و بچاپ رسانید و با این ترتیب استقلال کاملی برای خود در اداره آن اتحادیه ها در نظر گرفت .

کارگران اصفهان در شهریور سال ۱۳۲۱ با اعتصابات عمومی خود موفق شده

بودند بردرآمد خویش بیفزایند و این پیروزی را مروهون اتحادیه خود و زحمات خستگی نا پذیر تقی فداکار میدانستند نه حزب توده .

در این زمان حزب توده از این واقعه سخت عصبانی بود اما کاری از دستش ساخته نبود زیرا مبارزه علنی در اصفهان با تقی فداکار همان بود و طرد قطعی حزب توده از اصفهان همان .

اعضاء حزب توده اصفهان در آن ایام که اتحادیه های آن شهر تقریباً ۳۰ هزار نفر را شامل میشدند بصد نفر نمیرسید .

رهبر حزب توده و باصطلاح مسئول اصفهان در این سال محمود بقراطی نماینده اعزامی از مرکز بود که بر سر نفوذ در اتحادیه ها با تقی فداکار عضو دیگر حزب توده که کاندید حزب نبود در افتاد و سرانجام پس از مبارزات تند و شدیدی تقی فداکار فائق آمد اما سران مرکزی حزب توده این شکست خود را افشا نکردند و تمام سروصداهای اصفهان را که آن روزها در سراسر مملکت طنین می انداخت بحساب رهبری صحیح خود می گذاشتند و در ولایات دیگر و همچنین در تهران از آن بهره تبلیغاتی میبردند .

۴ - حزب توده در شمال با کمک مأمورین دولت اتحاد جماهیر شوروی و در اصفهان با یاری تقی فداکار رو بتوسعه گذاشت و برفروش جراید منتسب بآن افزوده میشد .

روزنامه ظفر بمدیریت رضا روستا بعنوان ارگان شورای متحده مرکزی بر جراید حزب توده اضافه شده بود اما این روزنامه يك روزنامه واقعاً سندیکائی نبود بلکه در اشاعه تبلیغات از جراید رسمی حزب توده هم جلوتر میرفت و بزمین و زمان دشنام های رکیک میداد و کوچکترین دشنام آن استعمال کلمه « فاشیست » برای ارباب مخالفین بود و طبق نظریه این روزنامه هر کس در آن موقع با سران توده همکاری نمیکرد اگر هم بیطرف میماند « فاشیست » بود .

در اتحادیه ها نیز برخلاف اصول مباحث سیاسی مطرح میشد و علت آن دو چیز

بود .

الف - سران حزب توده خاصه آن نهائی که مأمور کار در اتحادیه ها بودند از اصول

کار سندیکائی اطلاع نداشتند و تصور میکردند که اتحادیه‌ها جزئی از حزب هستند لذا تقریباً همان شیوه حزبی را در سندیکاها مرعی میداشتند و این عدم اطلاع از مبانی کارسندیکائی تقریباً تا پایان حیات حزب مزبور باقی بود و در حقیقت میتوان گفت که در ایران سندیکاهای کارگری بمعنای حقیقی کلمه هرگز بوجود نیامد.

ب- میان سران حزب و اتحادیه از همان ابتدا اختلافاتی وجود داشت رضاروستا تصمیم گرفت اتحادیه‌ها را درمقابل حزب علم‌کند و بهمین جهت شیوه حزبی را در کار سندیکا عملی میکرد.

همزمان با پیشرفت‌های حزب توده مطبوعات وابسته به آن نیز توسعه پیدا میکرد و در این سال فروش روزنامه رهبر در تهران به ۵۰۰ شماره در روز و در شهرستانها به ۱۰۰۰ شماره بالغ گردید اما تیراژ روزنامه ظفر را چون اغلب مجانی میان کارگران تقسیم میکردند نمیتوان درست احصاء نمود. تیراژ روزنامه مردم نسبت آن بسال قبل تغییری نکرده بود.

علاوه بر جراید مزبور کمیسیون تبلیغات حزب توده برای ترجمه کتاب کمیونیون تشکیل داد که هدفش ترجمه آثار مارکسیستی و کمونیستی بود و این کمیسیون آثار مارکس و انگلس ولنین را ترجمه میکرد و انتشار میداد تیراژ هر یک از این کتب از هزار شماره تجاوز نمیکرد.

اگر حزب توده از همان اوائل کارسیاسی خود به چپ روی نمیرداخت و دستورهای اولیه کمونیزم بین الملل را مورد توجه قرار میداد و از روشهای ملایم و نرمش خاص سیاسی استفاده میکرد و خود را در ظاهر کمونیست نشان نمیداد و سنگ منافع کمونیزم بین الملل را بسینه نمیزد شاید موقعیت بهتری پیدا میکرد.

اما حزب توده با وضع آشفته‌ای که داشت نه تنها روش انقلابی و کمونیستی

را در پیش گرفته بود بلکه کتب کمونیستی را نیز منتشر میکرد ولی خود را فرامیست
و اصلاح طلب معرفی نمود .

انتخابات دوره چهاردهم مجلس شورای ملی

و نقش حزب توده

اول آذرماه ۱۳۲۲ دوره سیزدهم مجلس شورای ملی پایان یافت و پنجمه قبل
از خاتمه آن فرمان همایونی در مورد انتخابات دوره چهاردهم مجلس شورای ملی
صادر شد و در موقع خود انتخابات آغاز گردید و چون جریان انتخابات بطول
انجامید ناچار دوره فترت پیدا شد و حکومت سهیلی توانست دوام پیدا کند روی هم رفته
۴۰٪ از نمایندگان دوره چهاردهم قیافه های جدیدی بودند و انتخابات در محیط
پرسر و صدا و هیاهوی فراوان خاصه بوسیله حزب توده طی میشد .

سیاست انتخاباتی حزب توده مانند سیاست کلی آن با چپ روی خاص خود
قرین بود حزب توده هیچگونه کوشش جدیدی برای ائتلاف با عناصر میانه رو بعمل
نیامورد اتکاء حزب در شمال به مأمورین دولت روسیه و در جنوب بجنجال و توطئه بود چون
میدانست که چند نفری بنام آن حزب در شمال بعنوان نماینده انتخاب میشوند
روی تهران که در آن انتخابات آزادتری جریان داشت زیاد حساب میکرد تا وانمود
کند که بقیه نمایندگان نیز آزادانه و طبق رأی مردم برگزیده شده اند .

کاندیداهای حزب توده در تهران عبارتند بودند از :

مهدی کی مرام، ابراهیم محضری، سلیمان محسن اسکندری، دکتر مرتضی
بیزدی، رضا روستا، دکتر محمد بهرامی، نورالدین الموتی و چند نفر دیگر از کارگران.

حزب توده بجای ائتلاف با احزاب دیگر وتشکیل يك جبهه واحد انتخاباتی با شورای کارگران ائتلاف کرده بود اما مخالفان و رقبای حزب توده هم سیاست انتخاباتشان صحیح بود و هم از پشتیبانی بیشتر مردم برخوردار بودند .

حزب توده تشکیلات انتخابی خود را در تمام حوزه‌های فرعی تهران بسط داد و در بیشتر شعب فرعی دست یافت و در تمام حوزه‌ها مأمورین مخصوصی با بازوبند « مأمورین انتظامات » گمارد و با این کیفیت انجمن‌ها و دستگاه انتظامی دولت اغلب مرعوب تهدیدات توده ایها میشدند . بطوریکه گاه مأمورین رسمی دولت بهیچوجه قادر بایجاد نظم وترتیب نبودند با این حال حزب توده در تهران موفقیتی نیافت وحتى ثلث آراء کلی را تحصیل نکرد.

دکتر مرتضی یزدی که در خارج از فعالیت انتخاباتی حزبی شخصاً نیز با این و آن ائتلاف فردی میکرد از همه بیشتر رأی آورد (۵۰۰۰ رأی) در حالی که آراء او نصف آراء آخرین نفر یعنی نفر دوازدهم بود .

سلیمان محسن اسکندری که در اوایل مشروطیت با آراء طبیعی بسیاری همیشه وکیل میشد بمناسبت انتساب بحزب توده ای که منفور جامعه بود شخصیت خود را از دست داد .

انتخابات تهران نشان داد که هر جا مردم تا حدی آزادی داشته باشند جائی برای حزب توده باقی نیست .

همانطور که قبلاً بیان داشتیم جریان انتخابات دوره چهاردهم چند ماه بطول انجامید و از سال ۱۳۲۲ شمسی تجاوز کرد اما آنچه مربوط باین انتخابات است در همین فصل خواهیم نگاشت .

کاندیداهای حزب توده از شمال و شرق ایران که انتخاب شدند عبارت بودند از :

ایرج اسکندری از ساری با « ۵۲۰۰ رأی » دکتر رضا رادمنش از لاهیجان با « ۱۹۷۳۴ رأی » رحمانقلی خلعت بری از شهسوار با « ۱۰۰۰۰ رأی » دکتر فریدون

کشاورز از بندر پهلوی با « ۳۴۰۰ رأی » عبدالصمد کامبخش از قزوین با « ۷۷۷۹ رأی » پروین گنابادی از سبزوار با « ۸۳۱۹ رأی » شهاب فردوس از فردوس با « ۶۳۰۰ رأی » که تمامی آنها با اعمال نفوذ مأمورین همسایه شمالی و دخالت مستقیم ایندولت به پارلمان راه یافتند

علاوه بر این اردشس آوانسیان با ۶۰۶۸ رأی کاندید ارامنه شمال بود که او هم بهمین ترتیب انتخاب شد.

قازار سیمونیان که کاندید ارامنه حزب توده در جنوب بود شکست خورد و از جنوب فقط تقی فداکار با ۳۰۰۰ رأی از اصفهان بو کالت رسید میتوان گفت که در میان اینعده ۹ نفری فقط شخص اخیر الذکر آراء طبیعی داشت و جالب توجه است که او در حقیقت کمونیست نبود و با این حزب دائماً مبارزه میکرد و با سران حزب توده در بسیاری جهات و از جمله در رهبری اتحادیه‌های کارگری اختلاف داشت و شخصیت خود را حفظ کرده و علم استقلال بر افراشته بود و بهمین مناسبت بعد ها از حزب توده اخراج شد .

فراکسیون « توده » که ابتدا از ۹ نفر بوجود آمد بزودی به هشت نفر تقلیل یافت زیرا رحمانقلی خلعت‌بری در یازدهم مرداد ۱۳۲۳ با تصویب کنگره اول از حزب توده اخراج شد .

سناتور عباس مسعودی در نشریه اطلاعات « در یک ربع قرن اخیر » صفحه ۲۴۹ معتقد است که سهیلی نیز اجباراً به نفع این حزب در انتخابات دخالت کرد و چون این فعالیت را بعدها تحت عناوین دیگری مانند « سوء استفاده در خرید دستگیره‌های کاخ وزارت خارجه » خورد.

در جریان انتخابات سلیمان محسن اسکندری فوت کرد ۱۷ دیماه ۱۳۲۲ و دستگاه رهبری حزب توده کمونیست یکدست شد و با این ترتیب تقریباً موانع بر طرف گردید . با مرگ او زنان توده‌ای اشکالی برای بنیان‌گزاری « تشکیلات

زنان « درپیش نداشتند و برای اولین بار زمزمه شرکت زنان را در انتخابات ساز کردند ولی چون بسیار ناچیز بودند کارشان بجائی نرسید .

روز هفتم مهرماه ۱۳۲۲ آقای سید ضیاءالدین طباطبائی پس از ۲۲ سال دوری از ایران بتهران وارد شد و از همان روز ورود حزب توده بنا باشاره کمونیزم بین الملل با ایشان بمخالفت شدیدی برخاست و یکی از مظاهر مبارزات آتیه این حزب همین مخالفت بود که باو کالت ایشان ازبزد میشد و دردیماه همین سال باوج شدت خود رسید و با وجود مخالفت فرا کسیون توده و دکتر محمد مصدق کار مخالفین بالاخره بجائی نرسید .

درابتدای این سال سازمان جوانان حزب توده تحت رهبری دکتر رضارادمنش تأسیس شد و جوانان حزبی مأمور گرد آوری جوانانی شدند که از همان ابتدا این سازمان چپ روی شدیدی را آغاز کرد و آنطوریکه انتظار بود موفق به تجمع اکثریت جوانان نشدند اگر تا آن روز رقابت وهمچشمی میان سران حزب و سران شورای متحد محدود میشد از تاریخ تأسیس سازمان جوانان نطفه یک رقابت بزرگ دیگری در داخل این دستگاه پدید آمد .

در پایان این سال تعداد اعضاء سازمان جوانان حزب توده هنوز ناچیز بود و در تهران از ۲۰ نفر تجاوز نمیکرد .

از مظاهر دیگر جنجالهای آنسال مبارزه حزب توده با دکتر میلیمپو بسود رویهمرفته سال ۱۳۲۲ شمسی سال پر جنجالی بود و دولت ها حقیقتاً دچار اشکالات زاید الوصفی بودند اعتصابات اصفهان هنوز تمام نشده بود که غوغای نفت در شمال بوجود آمد . هنوز این غوغا نخواهیده بود که قشقائی ها درسمیرم بقتل و کشتار پرداختند ، وضع خواروبار بسیار بد بود و دولت کرا را استیضاح میشد . شیوع مرض تیفوس نیز مزید بر علت شده بود و در این میان هر چه دولت ها بیشتر در فشار بودند حزب توده از آب گل آلود ماهی میگرفت و بر اشکالات داخلی و خارجی دولت ها

می‌افزود کاملاً پیدا بود که این اشکالات در نتیجه جنگ و نقش سیاست های خارجی بوده که بایران تحمیل میشد .

در این سال کمونیزم بین المللی « کمیترن » ظاهراً منحل شده بود اما دخالت های آن سازمان جای خود را رسماً بدخالت مستقیم مأمورین روسیه داد و از اینجهت در سیاست کمونیزم بین الملل تغییری داده نشد .

با چنین اوضاع و احوالی مجلس شورای ملی در روز ششم اسفند گشایش یافت و دولت سهیلنی طبق قانون استعفاداد مجلس به آقای محمد ساعد اظهار تمایل کرد (۱) و دولت ایشان بر سر کار آمد و در دوران این دولت بود که مبارزات و جنجالهای بیشتری از جانب حزب توده و ایادی وابسته به آن دنبال شد .

www.iran-archive.com

(۱) نام محمد ساعد مراغه‌ای با نام « نفت شمال » و ماجرای مسافرت « کافتارادزه » معاون کمیسرهای خارجه شوروی بایران و تظاهرات و برخوردهای شدید دوجناح راست و چپ در ایران توأم است. انعکاس فریاد های (مرده باد ساعت) و میتینگ هایی که حزب توده با حمایت تانکهای شوروی و در حالیکه مهاجرین قفقازی پیت‌های خالی نفت را در خیابان های برای گرفتن نفت در دست داشته از خطرات جالب مردم پایتخت در این دوران است .

ساعد چهارکابینه از ۱۸ فروردین تا ۱۸ آبان ۱۳۲۳ تشکیل داد بالاخره با جنجال نفت شمال کابینه اوسقوط کرد بار دیگر در روز ۳۰ آبان ۱۳۲۷ ساعد نخست وزیر شد و تا اسفند ۱۳۲۷ در این پست باقی بود از وقایع مهم این دوره از زمامداری ساعد وقوع سوء قصد نسبت بشاهنشاه انحلال حزب توده و تبعید آیت اله کاشانی به خرم آباد میباشد .

فصل پنجم

حزب توده در سال ۱۳۲۳

وضع سیاسی و تشکیلاتی و طرق مبارزاتی حزب توده در این سال برای منوال بود :

تشکیلات حزب توده در این سال رو به توسعه میرفت و در واقع دوران صعود خود را طی میکرد و روش این حزب همچنان جنجال طلبی و ارباب مخالفان بود و پشتیبان اساسی کلیه عملیات این حزب مأمورین همسایه شمالی بودند .

در پایان این سال تعداد اعضاء حزب توده در تهران به ۱۰۰۰ نفر بالغ میشد و در ولایات به ۲۰۰۰ الی ۲۵۰۰ نفر میرسید اما اتحادیه‌های کارگری توسعه بیشتری می‌یافتند .

این اتحادیه‌ها با اعمال روش خشونت آمیز و حبس کردن مخالفان در تهران و مخصوصاً در شمال و ایجاد رعب و وحشت نفوذ خود را به پنجاه درصد از کارگران رساندند . ایجاد هیجان و بلوا به مؤسسات نفت خیز جنوب نیز سرایت کرد و اعتصابان و بلواهای دامنه داری پدید آمد .

تشکیلات زنان که می‌بایست از زنان کمونیست و غیر کمونیست بوجود آید نتوانست وظیفه خود را انجام دهد و فقط بزنان کمونیست محدود شد و در پایان آن سال تعداد اعضاء آن در تمام ایران به ۲۰۰ نفر رسید و سازمان جوانان اعضاء خود را تا ۵۰۰ نفر ترقی داد . با این ترتیب با وجودی که حزب توده نمیتوانست اکثریت مردم را بشعارهای خود متوجه و نسبت بآنها مؤمن سازد ولی تبدیل بیک گروه

خطر ناک‌شده بود که مخصوصاً در جریان نفت شمال این‌ارمناسبی برای فتنه‌انگیزی بود .

جرائد توده‌ای میدان بیشتری یافته بودند . روزنامه رهبر تیراژ خود را در تهران به ۱۵۰۰ شماره رسانید و در شهر ستانها به ۲۰۰۰ شماره .

روزنامه ظفر (۱) بتعداد بیش از این واغلب مجانی در دسترس کارگران قرار میگرفت و هر دو روزنامه مملو از شعارهای تحریک آمیز بودند .

دکتر میلیسپو در میان طوفانی از جنجال و هیاهوی سیاسی استعفا داد و در همین ماه « تیر » اعتبار نامه سید جعفر پیشه‌وری مدیر روزنامه آژیر که از تبریز انتخاب شده بود در مجلس رد شد .

پیشه‌وری از همان موقعی که در زندان بود « دوران سلطنت اعلیحضرت رضاشاه کبیر » بارهبران حزب توده که آن‌زمان نیز با او در زندان قصر بودند اختلافات و کشمکش‌های خصوصی داشت و همین اختلافات موجب شد که بعد از آزادی وارد حزب توده نشود بلکه روزنامه‌ای بنام روزنامه آژیر جداگانه انتشار دهد .

پیشه‌وری با موافقت همسایه شمالی خود را کاندید تبریز کرد که بانفوذ آنان بوکالت برسد ولی اعتبار نامه‌اش رد شد و در اعتبار نامه او را سخت عصبانی کرد و بکاری دست زد که بعدها زیان فراوانی بایران رساند .

امتیاز نفت شمال

مهمترین واقعه این سال ورود کافتارادزه معاون کمیسر امور خارجه شوروی بایران در مهر ماه بمنظور گرفتن امتیاز نفت شمال بودوی ازدولت ایران تقاضا نمود که استخراج منابع نفت استانهای شمالی بعهدہ شرکت ایران و روس گذارده شود . اما دولت تقاضای شوروی وهمچنین انگلستان و آمریکا را مبنی بر استخراج نفت رد

(۱) روزنامه ظفر بمدیریت رضا روستا اولین شماره خود را در تاریخ ۸ تیر ماه ۱۳۲۳

(سپتامبر ۱۹۴۴) انتشار داد .

نمود و در همین ماه تصمیم گرفت که تا پایان جنگ راجع به نفقت باهیچ دولت و مقام خارجی مذاکره نکنند جالب این بود که دکتر رضازادمنش در جلسات قبلی مجلس ضمن بحث درباره نفقت از طرف فراکسیون توده اظهار داشته بود که ما مخالف دادن امتیاز نفقت دیگری بخارجی ها هستیم اما بنا باشاره مقامات پشت پرده از این بیعت توده ایها حرف سابق خود را پس گرفتند و تمام شعارهای دیگر را کنار گذاشتند و شب و روز در خیابانها شعارهای مخالف دولت ساعد و موافق کافتارادزه میدادند.

این بود مراسم حزبی که ادعای رعایت منافع ملی و مبارزه در راه مصالح عمومی را می کرد.

کافتارادزه در مصاحبه مطبوعاتی خود در تهران گفته بود که رفتار غیردوستانه نخست وزیر محمد ساعد در مقابل شوروی امکان همکاری بعدی را با او از بین خواهد برد مشارالیه قصد داشت به بهانه اختلاف نفقت بدولت ایران فشار وارد آورد تا در نتیجه راه حل مناسب بوجود آید .

دخالت شوروی در امور داخلی ایران عواقب وخیمی برای ما در برداشت . نیروهائی که بوسیله حزب توده بخاطر سقوط دولت ساعد و همچنین دادن امتیاز نفقت به شوروی بوجود آمده بود مورد پشتیبانی قوای شوروی قرار گرفت بطوریکه میتینگ دهندگان را با کامیونهای خود باطراف می بردند .

کافتارادزه بعلمت عدم توفیق در گرفتن امتیاز نفقت روز ۱۸ آذر مراجعت کرد . از آن زمان به دخالت شوروی در امور داخلی ایران افزوده شد بخصوص در نقاطی که نیروهای شوروی آنجا را اشغال نموده بودند .

روز ۱۹ آبان ماه ۱۳۲۳ شمسی کابینه ساعد استعفا داد و بحران شروع شد . چون بر سر نخست وزیر آتیه اختلاف نظر شدیدی در مجلس بوجود آمده بود

این بحران تا چهارم آذر ادامه یافت و سهام السلطان بیات به نخست وزیری منصوب شد. (۱)

در آذرماه همان سال طرحی در سه ماده در باره نقت بشرح زیر در مجلس شورای ملی تصویب گردید .

ماده اول - هیچ مقامی « مقام رسمی » حق مذاکره درباره نقت با دولت های خارجه و اتباع خارجه ندارد .

ماده دوم - دولت میتواند برای فروش نقتی که خود استخراج میکند با اتباع خارجه مذاکره کند .

ماده سوم - متخلف از سه تا هشت سال زندانی و بطور ابد از خدمات دولتی منفصل میگردد .

تشکیل اولین کنگره حزب توده

جهت تشکیل اولین کنگره حزب توده اعضای کمیته مرکزی آن حزب (یعنی اعضای کمیته ایالتی که جانشین وقائم مقام کمیته مرکزی بودند) در تاریخ ۵ تیرماه ۱۳۲۳ تشکیل جلسه داد و بمنظور اداره و تشکیل کنگره چند نفر انتخاب شدند و بخشنامه ای بشرح زیر با اطلاع کلیه کمیته های ایالتی و ولایتی و محلی حزب رسانیدند :

(۱) مرتضی قلیخان بیات « سهام السلطان » در دوره کوتاه زمامداری خویش که از تاریخ چهارم آذر سال ۱۳۲۳ شروع شد و روز ۲۸ فروردین ۱۳۲۴ خاتمه یافت با جریاناتی مواجه شد که هم در سیاست خارجه و هم در سیاست داخلی مشکلاتی ایجاد کرد بطوریکه روز بروز این مشکلات وضع را پیچیده تر مینمود بالاخره روز ۲۶ فروردین ۱۳۲۴ سید ضیاء الدین طباطبائی وکیل مجلس دولت او را استیضاح کرد ولی در روز بعد استیضاح خود را پس گرفت با وجود این روز ۲۸ فروردین از ۹۰ نفر نمایندگان حاضر در مجلس ۴۹ نفر رأی سفید سه رأی کبود و ۳۸ ممتنع بکابینه بیات دادند و در نتیجه او مستغفی گردید .

عین بخشنامه :

« طبق نظامنامه اولین کنگره حزبی در آتیه نزدیک‌تری تشکیل خواهد شد .
« برای اداره آن از تمام جهات کمیسیونی بعضویت آقایان دکتر محمد بهرامی -
دکتر رضا رادمش - ایرج اسکندری - اردشس آوانسیان - نورالدین الموتی انتخاب
وحسب‌الدستور آن کمیسیون اقدام لازم معمول دارید .

« کمیته مرکزی حزب توده ایران »

این کمیسیون بلافاصله تشکیل و تاریخ تأسیس کنگره و برنامه کار را تنظیم
و طبق بخشنامه زیر باطلاع کلیه افراد حزبی رسانیده شد :

« بتمام کمیته‌های ایالتی و ولایتی و محلی حزب توده ایران . »

« اولین کنگره حزبی روز سه شنبه دهم خرداد در تهران تشکیل میگردد »

« نمایندگان منتخب باید لااقل دو روز قبل از وقت با اعتبارنامه خود بکمیسیون
« کنگره معرفی نمایند . »

« کمیسیون کنگره : نورالدین الموتی - دکتر رضا رادمش - دکتر محمد »

« بهرامی - اردشس آوانسیان - ایرج اسکندری »

کمیسیون کنگره برنامه خود را برای اولین کنگره حزب توده بشرح
زیر تدوین کرد .

۱- کنگره بوسیله مسن‌ترین نمایندگان گشایش خواهد یافت .

۲- گزارش حزبی بوسیله دکتر رضا رادمش .

۳- انتخاب هیئت رئیسه (پنج نفر) .

۴- تشریح روش حزب توده از لحاظ سیاست داخلی و خارجی بوسیله اردشس
آوانسیان .

۵- برنامه و نظامنامه بوسیله ایرج اسکندری .

۶- گزارش فرا کمیسیون توده توسط عبدالصمد کامبخش .

- ۷- گزارش کمیسیون مالی توسط دکتر یزدی .
- ۸- گزارش کمیسیون تقطیس توسط محمد علی شریفی .
- ۹- گزارش نمایندگان شهرستانها .
- ۱۰- مسائل جاری و پیشنهادات .
- ۱۱- انتخاب کمیته مرکزی و کمیسیون تقطیس .
- ۱۲- اعلام نتیجه و ختم کنگره .

نقل از روزنامه رهبر شماره ۳۵۳ - ۲۳/۵/۱۳

تشکیل اولین کنگره حزب توده

اولین کنگره حزب توده روزدهم مرداد ماه ۱۳۲۳ در کلوب جدید حزب واقع در خیابان فردوسی باشرکت (۱) ۱۶۸ نفر از اعضاء فعال بشرح زیر افتتاح گردید .

(۱) اسامی نمایندگان نخستین کنگره حزب توده باتمیین محل نمایندگی آنان بشرح

زیراست :

تهران

اسکندری	۲ - ایرج	آوانسیان	۱ - اردش
یزدی	۴ - دکتر مرتضی	رادعنش	۳ - دکتر رضا
امیرخیزی	۶ - علی	بهرامی	۵ - دکتر محمد
کیاری	۸ - علی	روستا	۷ - رضا
الموتی	۱۰ - نورالدین	نوشین	۹ - عبدالحسین
فرجامی	۱۲ - محمد	کشاوری	۱۱ - دکتر فریدون
علوی	۱۴ - بزرگ	اعزازی	۱۳ - نصرت اله
		محضری	۱۵ - ابراهیم
			شمشک
قره گوزلو	۱۷ - مهندس محمد	مجیدی	۱۶ - محسن
		جباری	۱۸ - پرویز

۱ - جلسه کنگره بریاست مسن ترین افراد آقای عبدالله رزبان نماینده
قزوین تشکیل گردید .

بقیه از صفحه قبل

ورامین

۱۹ - منصور باقری ۲۰ - فریدون فروردین

کرج

۲۱ - امیر خیزی

تبریز

۲۲ - دکتر رحیم عابدی

۲۴ - کاظم هاشم نیا ۲۵ - علی اکبر علی نجات

۲۶ - نجف بشاورد

۲۷ - جعفر قلی محمدزاده وطن دوست

۲۸ - سلیم هاشمی

۲۹ - احمد اسپهانی

اهر

۳۰ - عبدالصمد عمرانی

۳۱ - حسین ملکی

میاندوآب

۳۲ - قلی صحنی نوری

ملک کندی

۳۳ - فضل اله چایچی

مرآغه

۳۴ - حسین خیرخواه

۳۵ - احسان طبری

۳۶ - نورالدین الموتی

۳۷ - داداش تقی زاده

میانه

۳۸ - حمداله رضازاده

۳۹ - قهرمان رنجبر

۵۰ - حسین آذروند

رضائیه

۴۱ - کورس بیت بنیامین

۴۲ - ارشاک اوسیان

۴۳ - نان نائل بوداکیم

۴۴ - ذاره سرخوش نژاد

۴۵ - سیفعلی بهرامی

۴۶ - مهندس محمد زاوش

۴۷ - فرانس بیده

۴۸ - محمد تقی آزاد وطن

۲ - گزارش حزبی بوسیله دکتور رضا رادمنش قرائت گردید .

بقیه از صفحه قبل

سرآب

۴۹ - ابوالحسن	واقف	۵۰ - غلام یحیی	دانشیان
۵۱ - اکبر	شاندرومنی	۵۲ - میر قاسم	چشم آذر

اردبیل

۵۳ - دکتر حسین	جوودت	۵۴ - دکتر احمد	سادات عقیلی
۵۵ - دکتر غلامحسین	فروتن	۵۶ - محمد علی	مرندی
۵۷ - محمد علی	ناتوانی	۵۸ - محمد	تنه کرانی
۵۹ - فرضی	دهقان	۶۰ - امیر علی	لاهرودی
۶۱ - قدرت	شمسی	۶۲ - بختیار	عدالتی
۶۳ - نصرت	حبیب الهی	۶۴ - محمد	مقدسزاده
۶۵ - صدرزاده	سعیدی		

مشکین شهر

۶۶ - خیراله	نعمتی	۶۷ - یونس	خاضع
-------------	-------	-----------	------

آستارا

۶۸ - صادق	زمانی	۶۹ - محمد	شمسی
-----------	-------	-----------	------

زنجان

۷۰ - دکتر رضا	هشترودیان	۷۱ - محمد امین	آزاد وطن
---------------	-----------	----------------	----------

گیلان «رشت»

۷۲ - دکتر نورالدین	کیانوری	۷۳ - حسین	نیک روان
۷۴ - محمد	پژوه		

بندر پهلوی

۷۵ - علی	شمیده	۷۶ - دکتر عبدالله	بهزادی
۷۷ - جمشید	کشاوری		

شهرسوار

۷۸ - ضیاء	الموتی		
-----------	--------	--	--

بنده کوه

۷۹ - احمد	قاسمی		
-----------	-------	--	--

بندر گنز

۸۰ - قاسم	شیدفر	۸۱ - سمیع اله	عموزاده
-----------	-------	---------------	---------

۳ - انتخابات هیئت رئیسه کنگره بشرح زیر بعمل آمد .

			بقیه ازصفحه قبل
			بندر شاه
محمد زاده	۸۳ - علی	متقی	۸۲ - علی
			بهبشهر
حبیباله وردی	۸۵ - صدرالدین	ساروخانیان	۸۴ - مارتین
			۸۶ - ابراهیم
			ساری وشاهی
ساحلی	۸۸ - حداد	آدیش نیا	۸۷ - مهندس مصطفی
لنکرانی	۹۰ - یوسف	نوری	۸۹ - حسین
			۹۱ - حسن
			زیر آب
الموتی	۹۳ - عماد	سهرابی	۹۲ - مهندس سلیمان
فرهمندی	۹۵ - علی اکبر	نصیری	۹۴ - پرویز
			۹۶ - رحیم
			شیرگاه
دانشیان	۹۸ - عباس	وکیل زاده	۹۷ - مهندس مسیب
			۹۹ - اکبر
			بابل
حق بیان	۱۰۱ - عزالدین	زرین نژاد	۱۰۰ - محمد
			بابلسر
			۱۰۲ - رفیع
			یل سفید
			۱۰۳ - مهدی
			چالوس
قاسمی	۱۰۵ - احمد	محمد زاده	۱۰۴ - سلیمان
شیدفر	۱۰۷ - کاظم	قریشی	۱۰۶ - امان الله
خلدی	۱۰۹ - محمد	رضوانی	۱۰۸ - شمس الدین
			نوشهر
مرندی	۱۱۱ - ابراهیم	کامبخش	۱۱۰ - عبدالصمد

الف - اردشس	آوانسیان	با اکثریت	۱۴۰ رأی
ب - علمی	امیر خیزی	با اکثریت	۱۰۲ رأی
پ - دکتر محمد	بهرامی	با اکثریت	۱۱۶ رأی
ت - دکتر حسین	جودت	با اکثریت	۷۰ رأی
ث - نورالدین	الموتی	با اکثریت	۵۷ رأی

انتخاب پنجتنقر منشی از جوان ترین افراد که با اصول سیاسی و حزبی آشنائی

کامل داشتند .

بقیه از صفحه قبل	هوشنگی	۱۱۳ - نعمت الله	منصوری
۱۱۲ - آقاخان			
سفید رود			
۱۱۴ - میر خلیل	نقیب زاده		
مشهد			

۱۱۵ - مهندس علی	علوی	۱۱۶ - پروین	گنابادی
۱۱۷ - باقر	عاملی	۱۱۸ - محمود	بقرایی
۱۱۹ - ابوالفضل	نیری رضوی		

سبزوار

۱۲۰ - ابوالفضل	فرهی	۱۲۱ - مهرداد منصور رکنی	
۱۲۲ - مهندس	فصیحی		

تربت جام

۱۲۳ - حسن	جامعی		
-----------	-------	--	--

گناباد

۱۲۴ - مهاجر	کوهستانی		
-------------	----------	--	--

قوچان

۱۲۵ - مهندس ابوالفضل	سامی	۱۲۶ - ولی اله	شهاب فردوس
----------------------	------	---------------	------------

باخزر

۱۲۷ - علی	آذری		
-----------	------	--	--

سمنان

۱۲۸ - اسکندر	سرابی	۱۲۹ - علی اکبر	فرهودی
--------------	-------	----------------	--------

۱۳۰ - حسین	اورنگ	۱۳۱ - بالاخان	ترابی
------------	-------	---------------	-------

بقیه در صفحه بعد

الف - احسان طبری ب - احمد قاسمی پ - امان‌اله قریشی
ت - صدرزاده سعیدی ث - علی متقی

بقیه از صفحه قبل

۱۳۲ - محمد علی شریفی
۱۳۴ - موسی امین شهری
۱۳۶ - اسمعیل علوی

شاهرود

۱۳۸ - اوک آواکیان
۱۴۰ - پروانه یقین‌آریان

اصفهان

۱۴۲ - تقی فداکار
۱۴۴ - احمد کفعمی
۱۴۶ - عبدالحسین بزرگزاده
۱۴۸ - ژرژ استپانیان

لنجان و سمیرم

۱۴۹ - محمد کفیلی
۱۵۱ - یعقوب یعقوب زادگان

قزوین

۱۵۲ - عبدالله رزبان
۱۵۴ - مرتضی رضوی
۱۵۶ - عباس صابری

قم

۱۵۸ - مهدی کیمرام
۱۶۰ - سید سلیمان حسینی

ساوه

۱۶۱ - حسین جهانی
۱۶۳ - یوشیالت دانیال

اراک

۱۶۴ - تقی مکی نژاد
۱۶۶ - خلیل ملکی

۴ - گزارش مفصل حزبی (و صدور قطعنامه) بوسیله دکتر رادمنش قرائت گردید .

بقیه از صفحه قبل

دورود

۱۶۸ - سعید حیدرزاده

اهواز

۱۶۹ - حسین تربیت

اندیمشک

۱۷۰ - ابراهیم بالا زاده

توضیح :

نورالدین الموتی از دوجا تهران و مراغه و همچنین احمد قاسمی ازدو جا بنه کوه و چالوس انتخاب شدند و با این ترتیب تعداد شرکت کنندگان در کنگره ۱۶۸ نفر جمعاً بودند .

مستمعین آزادی که در این کنگره شرکت داشتند بشرح زیر است :

۱ - انور	خامه‌ای	۲ - مهندس اسمعیل زنجانی
۳ - فریدون	توللی	۴ - مهندس ابوالفضل ناصحی
۵ - محمد	سالک	۶ - محمد امین محمدی
۷ - مهندس حسین	ملک	۸ - جلال آل احمد
۹ - صادق	پادگان	۱۰ - خادم انصاری
۱۱ - محمد مهدی	عظیمی	۱۲ - محمد ابراهیم منصوری
۱۳ - التفات	درسخوان	۱۴ - حسن امینی
۱۵ - علی اکبر	بابائی	۱۶ - سهیل صادق
۱۷ - محمد	عظیما	۱۸ - اکبر شهابی
۱۹ - خلیل	انقلاب	

۵ - مرامنامه و نظامنامه بوسیله ایرج اسکندری پیشنهاد و قرائت شد و سپس مورد تصویب کنگره واقع گردید. (۱)

(۱) عین مرامنامه و نظامنامه حزب توده شرح زیر است :

مرام نامه و برنامه و نظامنامه حزب توده ایران

اصول مرام حزبی

اصل اول - حزب توده ایران حزب طبقات سمتکش یعنی کارگران و دهقانان ، روشنفکران آزادیخواه و پیشه‌وران است .

اصل دوم - حزب توده ایران طرفدار استقلال و تمامیت ایران است و بر علیه هر گونه سیاست استعماری نسبت بآن مبارزه میکند .

اصل سوم - حزب توده ایران طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزادیخواه بر اساس تساوی حقوق ملل و حفظ صلح جهان است .

اصل چهارم - حزب توده ایران طرفدار استقرار حکومت ملی و رژیم دموکراسی واقعی است .

اصل پنجم - حزب توده ایران با آثار اقتصادی رژیم‌های کهنه اجتماعی مانند اقتصاد شبانی و فئودالیسم مبارزه میکند و طرفدار یکدستگاه اقتصادی مرفعی و متمرکز مبتنی بر حفظ منافع اکثریت مردم ایران است .

برنامه حزب توده ایران

۱ - مبارزه سیاسی

۱ - مبارزه در راه استقرار رژیم دموکراسی و تأمین کلیه حقوق فردی و اجتماعی از قبیل آزادی زبان - قلم - عقیده و اجتماعات .

۲ - مبارزه بر علیه رژیم دیکتاتوری و استبداد .

۳ - خاتمه دادن باعمال خودسرانه مأمورین شهر بانی و ژاندارمری و سایر اعمال دولت .

۴ - تشکیل دادگاه عالی ملی برای محاکمه و مجازات اشخاصی که به مملکت و آزادی خیانت کرده و نسبت به حقوق فردی و اجتماعی اجحاف و ضبط اموالی که از این راه بدست آمده بنفع ملت ایران .

۵ - تأمین استقلال قضائی و تفکیک حقیقی قوه قضائیه از قوه مجریه .

۶ - الغاء کلیه قوانین و نظاماتیکه بضرر توده وضع گردیده است .

۷ - تجدید نظر در قوانین و مقررات نظام و وظیفه بنفع توده و جلوگیری از اجحافات و هرج و مرج آن .

۸ - تجدید نظر در قانون انتخابات بنحوی که آزادی رأی واقعاً برای کلیه انتخاب

بقیه در صفحه بعد

۶ - گزارش فراکسیون توده بوسیله عبدالصمد کامبخش خوانده شد

« وصدور قطعنامه ».

بقیه از صفحه قبل

کنندگان میسر شود .

۹ - تساوی کامل حقوق اجتماعی بین کلیه افراد ملت ایران قطع نظر از مذهب و نژاد .

۱۰ - آزادی کامل برای افراد اقلیت در امور فرهنگی و مذهبی خود .

۲ - کارگران

۱ - سعی در گذراندن قانون کار از مجلس شورایی ملی بر اصول زیر:

الف - تقلیل مدت کار روزانه در تمام کشور بهشت ساعت و پرداخت دستمزد متناسب برای کارهای اضافی .

ب - بیمه اجتماعی کارگران (اعم از کارگران ماشین سیار و پیشه‌ور) و کارمندان و مستخدمین .

پ - تأدیه خسارات معالجه و نقص اعضاء در نتیجه حادثه کار .

ت - برسمیت شناختن اتحادیه‌ها و حق اعتصاب و انعقاد قراردادهای جمعی .

ث - استفاده از تعطیلات جمعه و اعیاد و مرخصی سالیانه با دریافت حقوق .

ج - منع کار اطفال خردسال تا چهارده سال و قائل شدن مدد معاش به نسبت اولاد برای والدین .

چ - تساوی دستمزد کارگران زن و مرد .

ح - استفاده زنان کارگر و مستخدم از مرخصی با دریافت حقوق در دوره وضع حمل لااقل سه ماه .

خ - کوشش در تأسیس وزارت کار .

د - وضع مقررات عادلانه برای حل اختلافات کار و مراقبت در اجرای صحیح قوانین کار

ذ - مبارزه باینکاری و تأسیس بنگاههای کار از طرف دولت و ایجاد بورس کار .

۳ - دهقانان

اصلاحات لازم در نظر استفاده از زمین و زراعت و بهبودی وضع دهقانان بشرح زیر:

۱ - واگذاری بلاعوض خالصجات و املاک قابل کشت دولتی بدهقانان بی‌ملک .

۲ - خریداری املاک بزرگ بوسیله دولت و واگذاری آن بزارعین با قسط .

۳ - کمکهای مالی بدهقانان بی‌چیز بوسیله بانک کشاورزی برای توسعه زراعت و بهبود زندگی آنان .

۴ - اصلاحات اساسی در مورد تقسیم غیر عادلانه محصول بین ارباب و رعیت و حذف عادات و قوانین مربوط به آن از قبیل تقسیم بر طبق عوامل پنج‌گانه و امتیازات اربابی .

بقیه در صفحه بعد

۷ - گزارش مالی (و صدور قطعنامه) توسط دکتر مرتضی یزدی خوانده شد.

بقیه از صفحه قبل

- ۵ - تجدید نظر در قانون کدخدائی و اصلاح آن بر اساس انتخابی .
- ۶ - تأسیس آموزشگاه ها و شعب بهداشتی در هر دهه بمنظور تعمیم فرهنگ و حفظ سلامت ده نشینان .

۷ - اقدام در حفر قنوات واحداث چاههای آرتزین ، بستن سدها و استفاده کامل از رودخانه ها بمنظور توسعه آبیاری مطابق اصول علمی و مشرب ساختن زمینهای زراعتی و استفاده از زمینهای بایر .

- ۸ - مبارزه بر علیه بیکاری و اجحاف مأمورین دولت لغو مالیاتهای اربابی .
- ۹ - سعی در تصویب قانون راجع به تعیین روابط ارباب و رعیت و مراقبت در اجرای آن .
- ۱۰ - مراقبت در توزیع عادلانه خواربار و مواد مورد نیاز بین ده نشینان .

۴ - پیشه وران

تشویق اتحاد پیشه وران بمنظور تأسیس کارگاههای مشترک برای ترقی محصول صنعتی و بهبود وضع اقتصادی آنان .

۵ - کارمندان ادارات و روشنفکران

- ۱ - تجدید نظر در قانون استخدام کشور بنحویکه مخصوصاً شرایط معاش و زندگی کارمندان جزء تأمین گردد .
- ۲ - تأسیس اتحادیه کارمندان جزء بمنظور بهبود وضع اقتصادی و معیشتی و استخدامی آنان .
- ۳ - کوشش برای واگذاری کارهای بزرگ دولتی ، فنی ، علمی ، صنعتی و غیره به افراد تحصیل کرده و کار آزموده .
- ۴ - کوشش در ترقی اجتماعی و استخدامی افراد بر اصل استعداد و تحصیل .

۶ - حقوق زنان

- ۱ - کوشش در توسعه حقوق اجتماعی و برقراری حقوق زنان (حتی انتخاب شدن و انتخاب کردن) در مجلس مقننه و انجمن های ایالتی و بلدی .
- ۲ - بهبودی اوضاع مادی و تأمین استقلال اقتصادی زنان .
- ۳ - تأسیس و افزایش مؤسسات حمایت مادران و کودکان بی بضاعت .
- ۴ - تساوی حقوق زوجین و تجدید نظر در قوانین زناشویی و طلاق .

۷ - فرهنگ عمومی و بهداشت

۱ - اصلاحات اساسی در امور فرهنگی و بهداشتی و اجرای قانون تعلیمات اجباری میجانی عمومی و تأمین استفاده توده از کلیه مؤسسات فرهنگی و بهداشت .

۸ - گزارش کمیسیون تفتیش (و صدور قطعنامه) توسط محمد علی شریفی

قرائت شد .

بقیه از صفحه قبل

- ۲ - اصلاح کتب فرهنگی وسی در تغییر برنامه آموزشگاهها .
- ۳ - تشویق و ازدیاد مؤسسات فرهنگی و هنرهای زیبا .
- ۴ - تدریس دروس سیاسی در مدارس متوسطه و عالی .
- ۵ - مبارزه بر علیه امراض آمیزشی و اعتیاد به تریاک و الکل .
- ۶ - مبارزه شدید بر علیه سانسور در امور مطبوعاتی فرهنگی و هنری .

۸ - اقتصادی و مالی

- ۱ - تعدیل مالیاتها با در نظر گرفتن منافع توده وسی در تقلیل مالیاتهای غیر مستقیم و اجرای کامل قانون مالیات بر درآمد .
- ۲ - تأمین استقلال اقتصادی ایران بوسیله تأسیس و توسعه و تشویق صنایع و ایجاد صنایع سنگین مخصوصاً بوسیله دولت وسی در استفاده از منابع طبیعی بوسایل ملی .
- ۳ - توسعه و تکمیل کارخانه های دولتی و معادن و جلوگیری از کاهش محصولات آنها .
- ۴ - وضع مالیاتهای تصاعدی و تعدیل نرخ سود .
- ۵ - رهبری و اداره امور اقتصادی بوسیله دولت .
- ۶ - حمایت گمرکی از صنایع و محصولات داخلی بنحوی که نمو صنعت و در عین حال اعتدال قیمت محصول محفوظ بماند .
- ۷ - طرح نقشه های چند ساله در امور کشاورزی . صنعتی و مالی و جلوگیری از فرار سرمایه ها بخارجه .
- ۸ - تثبیت پول ایران و مبارزه با انفلاسیون (تورم پول) .
- ۹ - کوشش در فراوانی و ارزانی خواربار و مبارزه شدید بر علیه احتکار و گرانی .
- ۱۰ - مبارزه بر علیه اختلاس و چپاول اموال دولتی و رشوه خواری و هرگونه استفاده غیر قانونی از مقامات دولتی .
- ۱۱ - کم کردن میزان اجاره بها و افزایش و ساختن خانه های مخصوص برای کارگران و کارمندان .
- ۱۲ - سعی در تأسیس و تکثیر شرکت های تعاونی تولید و مصرف .

۹ - عشایر

- ۱ - جبران کامل خسارات مادی و معنوی که در دوران حکومت دیکتاتوری نسبت با افراد عشایر ایران وارد شده است .
- ۲ - مراقبت کامل در تشویق افراد عشایر به زندگانی فلاحتی و صنعتی و بهبود اوضاع فرهنگی و بهداشتی و تربیتی آنان .

بقیه در صفحه بعد

۹ - گزارش شهرستانها بوسیله چند نفر از نمایندگان .

بقیه از صفحه قبل

نظامنامه

عضویت

۱ - اشخاصیکه واجد شرایط زیر باشند میتوانند عضویت حزب توده ایران پذیرفته شوند .

الف - تابعیت ایران .

ب - داشتن لااقل بیست سال .

پ - پذیرفتن مرام و نظامنامه حزب توده ایران .

ت - استاز سه ماهه در یکی از حوزه های که بدین منظور از طرف تشکیلات حزب تعیین میگردد .

تبصره : در جائیکه حوزه های استاز تعیین نشده یا هنوز تشکیلاتی وجود نداشته کمیته محلی ولایتی یا ابالتی میتواند عضویت تقاضا کننده را پس از سه ماه فعالیت در امور حزبی بپذیرد .

تبصره : کارگرانیکه بیش از سه ماه در اتحادیه کارگران عضویت داشته اند بدون این شرط عضویت حزب توده پذیرفته میشوند .

۲ - کسانیکه عضویت پذیرفته میشوند موظفند .

الف - در یکی از حوزه های حزبی عملاً و مرتباً شرکت کنند و برای پیشرفت آمال و خط مشی سیاسی حزب فعالیت نمایند .

ب - حق عضویت بشرح ذیل بصندوق حزب بپردازند .

تا یکهزار ریال نیم درصد از یکهزار تا سه هزار ریال یک درصد از سه هزار تا پنجهزار ریال دو درصد از پنجهزار ریال به بالا نسبت بمازاد ده درصد .

تبصره : کسانیکه عایدی معین ندارند باید حداقل پنجریال ماهیانه بپردازند .

۳ - اشخاص ذیل عضویت حزب توده ایران پذیرفته نمیشوند .

الف - اشخاصیکه دارای سوابق دزدی و اختلاس و هرگونه استفاده نامشروع در اموال دولتی و فردی هستند .

ب - کسانیکه در دوره دیکتاتوری بمناسبت شغل خود در تعدیات ذیمدخل وعامل مؤثر بوده اند .

پ - کسانیکه در حزب دیگری عضویت داشته باشند یا بعد از قبول عضویت حزب توده در حزب دیگری وارد شوند .

۴ - اعضاء جدید بمعرفی و ضمانت کتبی دو نفر از اعضاء سابقه دار حزب با تصمیم اکثریت حوزه و تصویب کمیته محلی پذیرفته شده و در صورت تخلف از مرام و یا مقررات حزبی با پیشنهاد حوزه و تصویب کمیته محلی اخراج میشوند .

بقیه در صفحه بعد

۱۰ - مسائل جاری و پیشنهادات واصله و بررسی آنها .

بقیه از صفحه قبل

تبصره ۱ - کسبیکه شش جلسه متوالی بدون عذر موجه از حضور در جلسات خودداری نماید و یا سه ماه متوالی حق عضویت خود را نپردازد از طرف حوزه با صلاح دید کمیته محلی اخراج میگردد .

تبصره ۲ - هر عضو اخراج شده میتواند برای ابقاء خویش به کمیسیون تفتیش مراجعه نماید .

اصول تشکیلاتی

اساس تشکیلات حزب توده بر اصل مرکزیت و دموکراسی است .

حوزه

۵ - تشکیلات حوزه ها باید حتی المقدور در جنب محل کار از قبیل: کارخانه ، آموزشگاه مؤسسه و غیره باشد کمیته ها میتوانند بنا بر مقتضیات حوزه های محلی نیز تأسیس نمایند .
۶ - اساس و پایه حزب توده را حوزه ها تشکیل میدهند اعضاء حوزه ها محدود نیست ولی ممکن است برای تسهیل کار با تصویب کمیته محلی از افراد خود حوزه های دیگر تشکیل دهند .

۷ - هر حوزه برای اجرای کارهای جاری خود هیئت عامله مرکب از سه نفر برای مدت شش ماه انتخاب می نماید . وظیفه هیئت مزبور عبارت است ، از تنظیم صورت جلسات و اجرای تصمیمات جلسات عمومی حوزه و عملی نمودن دستورهای کمیته مافوق و تبلیغ و انتشار مرام و آمال حزب و توسعه سطح معلومات سیاسی اعضاء خود و وصول حق عضویت از اعضاء حوزه .
تبصره - عده جلسات حوزه ها بر طبق نظریه کمیته محلی هفته ای یکبار یا هر دو هفته یکمرتبه خواهد بود و نیز حوزه میتواند در صورت لزوم از افرادی که عضو نباشند در جلسات خود دعوت نماید .

کنفرانس ها

۸ - کنفرانسها سالی یکبار تشکیل میشود نمایندگان کنفرانس ها با رأی مخفی و مستقیم از بین اعضاء به تناسب هر بیست عضو یک نماینده انتخاب خواهند شد وظایف کنفرانسها عبارت است از :

الف - رسیدگی بکارهای کمیته محلی سابق .

ب - انتخاب کمیته جدید و کمیسیون تفتیش .

پ - تعیین خط مشی اقتصادی و بهداشتی و فرهنگی و بلدی مربوط بمحل خود و همچنین اتخاذ تدابیر لازمه برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی و دادن دستورات کافی برای توسعه و انتظامات داخلی حزب .

بقیه در صفحه بعد

۱۱ - انتخاب کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش بشرح زیر انجام گردید :

بقیه از صفحه قبل

ت - انتخاب نمایندگان برای کنگره حزب .

کمیته ها

۹ - وظایف کمیته ها که سالی یکبار از طرف کنفرانس های محلی انتخاب میشوند بقرار ذیل است :

الف - اجرای تصمیمات کنفرانس های متبوعه .

ب - عملی کردن تصمیمات کمیته مرکزی .

پ - پذیرفتن اعضاء جدید بر طبق نظامنامه .

ت - نظارت در امور حوزه ها .

ث - تبلیغ و انتشار مرام و اجراء تاکتیک حزب توده .

ج - نظارت در امور اقتصادی ، بهداشتی ، فرهنگی و انتخاب بلدی وانجمن های

ایالتی و ولایتی و مجلس شورایی در حدود صلاحیت خود و اتخاذ تدابیر برای

اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی .

تبصره : نامزدهای مجالس مقننه باید به تصویب کمیته مرکزی برسند .

۱۰ - کمیته ها از میان خود برای مدت شش ماه هیئت اجرائیه انتخاب مینمایند که

در کارهای خود کاملاً تابع کمیته میباشد . عده افراد هیئت بستگی دارد به جریان و وضع کار

هریک از کمیته ها در هر حال عده آنها از هفت نفر زیادتر نخواهد بود .

۱۱ - حق عضویت و کلیه درآمدهای حزب از قبیل اعانه و غیره در صندوق کمیته

تمرکز یافته و هر گونه مخارج حزبی با صلاح دید اکثریت اعضاء انجام میشود .

تبصره : هر کمیته موظف است راجع بمخارج و درآمد خود گزارش لازم بکمیته مرکزی

و کنفرانسها بدهد .

۱۲ - در صورتیکه بملتی يك یا چند نفر از اعضاء کمیته محلی از انجام وظایف خود

بازمانند ، کمیته مرکزی میتواند بجای عضو یا اعضاء مزبور تا تشکیل کنفرانس اعضاء جدید

تعیین نماید .

کنگره

۱۳ - کنگره سالی يك مرتبه از نمایندگان کنفرانسهای محلی تشکیل میشود . کنگره

عالی ترین مقام حزبی است حتی تدوین و تغییر مرام و نظامنامه حزب و رسیدگی بامور مالی

سیاسی و تشکیلاتی و همچنین تعیین خط مشی و تصمیم بانحلال قسمت یا کلیه تشکیلات حزبی مختص

باواست .

۱۴ - کنگره بتمام امور کمیته های مرکزی وسایر سازمانهای حزبی رسیدگی نموده

بقیه در صفحه بعد

الف - اعضای کمیته مرکزی که از طرف کنگره حزب توده انتخاب شدند

بشرح زیر است :

۱ - نورالدین	الموتی	با اکثریت	۱۳۲ رأی
۲ - دکتر محمد	بهرامی	با اکثریت	۱۱۲ رأی

بقیه از صفحه قبل

برای اجرای نظریات خویش کمیته مرکزی جدیدی انتخاب می نماید عده اعضاء این کمیته بسته بنظر کنگره است و نیز کنگره برای تفتیش و دقت در امور حزبی هیئتی بنام کمیسیون تفتیش مرکزی انتخاب می نماید .

کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش مرکزی فقط در مقابل کنگره مسئولند .

تبصره ۵ : در صورت فوت یا استعفاء یکی از اعضاء کمیته مرکزی و یا کمیسیون تفتیش یا اتفاقی که مانع از انجام وظیفه حزبی باشد کمیته مرکزی و کمیسیون تفتیش میتواند از بین کسانی که در کنگره در مرحله بعدی اکثریت یافته اند عده خود را تکمیل نمایند .

۱۵ - انتخاب نمایندگان کنگره در کنفرانسها از روی مأخذ هر سید نفر عضو يك

نماینده انجام خواهد شد .

تبصره ۵ : در جاهایی که عده اعضاء بحد نصاب نرسد بکنفر به عنوان نمایندگان کنفرانس

یا کنگره انتخاب میشوند .

۱۶ - کنگره فوق العاده حزب در صورتی تشکیل میشود که سه چهارم تشکیلات حزب

تقاضای آنرا بنمایند در موارد فوق العاده و ضروری کمیته مرکزی میتواند در صورتیکه دو ثلث اعضاء کمیته و کمیسیون تفتیش مجتماً رأی بدهند کنگره را دعوت نماید .

تبصره ۵ : در صورتیکه نمایندگان کنگره در محلی معین نشده باشند نمایندگان انتخابی

کنگره قبل به کنگره فوق العاده دعوت میشوند .

کمیته مرکزی

۱۷ - کمیته مرکزی تصمیمات کنگره را جداً پیروی نموده در تمام عملیات خود تابع

و مسئول کنگره است .

۱۸ - کمیته مرکزی برای پیشرفت امور حزبی کارها را در میان اعضاء خود تقسیم میکند

و برای اجرای این منظور هیئت های ذیل را انتخاب مینماید .

الف - هیئت سیاسی .

ب - دبیران مسئول حزب .

پ - کمیسیون تشکیلات .

ت - کمیسیون تبلیغات و نشریات .

ث - کمیسیون مالی و اقتصادی .

۳ - پروین	گنابادی	با اکثریت	۱۰۹ رأی
۴ - اردش	آوانسیان	با اکثریت	۹۶ رأی
۵ - احسان	طبری	با اکثریت	۹۲ رأی
۶ - ایرج	اسکندری	با اکثریت	۹۵ رأی
۷ - علی	امیرخیزی	با اکثریت	۹۴ رأی

بقیه از صفحه قبل

تمام این شعب در مقابل جلسه عمومی کمیته مرکزی مسئول بوده و تصمیمات آنرا اجرا نموده از فعالیت خویش به کمیته مرکزی گزارش میدهد .

تبصره ۱ : هیئت سیاسی در اولین جلسه عمومی کمیته مرکزی بارأی مخفی انتخاب خواهد شد عده اعضاء هیئت سیاسی بسته به نظر کمیته مرکزی است .
کمیته مرکزی در همان جلسه سه نفر از بین اعضاء هیئت سیاسی بعنوان دبیران مسئول حزب تعیین خواهد نمود .

تبصره ۲ : انتخاب هیئت سیاسی و دبیران هر ۶ ماه یکمرتبه تجدیدخواه شد .
تبصره ۳ : لااقل هر سه ماه یکمرتبه بنا بر پیش آمد فوق العاده بر حسب دعوت هیئت سیاسی جلسه عمومی کمیته مرکزی (پلنوم) تشکیل خواهد شد .
تبصره ۴ : دبیران مسئول دبیرخانه حزب را تشکیل میدهند .

کمیسیون تفتیش مرکزی

۱۹ - وظایف کمیسیون تفتیش و کنترل عبارتست از :

- الف - رسیدگی به امور مالی و اقتصادی حزب و تنظیم گزارش برای کنگره .
- ب - رسیدگی بامور تشکیلاتی و وظایف کمیته ها و افراد .
- پ - رسیدگی بدعای اعضاء و کمیته ها .
- ت - تنظیم گزارش ها راجع بنواقص حزبی .
- ث - رسیدگی به شکایات اخراج شدگان از حزب .
- ج - پیشنهاد مجازاتهای حزبی نسبت به افراد متخلف برطبق آئین نامه ای که کمیسیون پس از تنظیم بتصویب کمیته مرکزی خواهد رساند .
- چ - تنظیم آئین نامه برای محاکمات حزبی و جرائم و تشویق اعضاء .

فراکسیون ها

۲۰ - اعضاء حزب که شاغل مقامات اجتماعی از قبیل نمایندگی مجلس شورایی یا شهرداری و غیره هستند موظفند در محل مأموریت خود فراکسیون حزب را تشکیل دهند و فراکسیونها کاملاً تابع تصمیمات کمیته ها هستند و راجع به عملیات خود مرتباً به کمیته ها گزارش میدهند .

بقیه در صفحه بعد

۸ - دکتر رضا	رادمنش	با اکثریت	۹۲ رأی
۹ - محمود	بقراطی	با اکثریت	۷۹ رأی
۱۰ - عبدالصمد	کامبخش	با اکثریت	۷۲ رأی
۱۱ - دکتر فریدون	کشاورز	با اکثریت	۶۹ رأی

بقیه از صفحه قبل

جوانان

۲۱ - سازمان جوانان و خردسالان تحت رهبری سیاسی حزب توده ایران تشکیل

میشود .

۲۲ - این تشکیلات از لحاظ سازمان داخلی مستقل و دارای کمیته مخصوص بخود است .

۲۳ - حزب در کمیته های جوانان و خردسالان برای رهبری سیاسی نماینده خواهد

فرستاد .

سازمان ورزشی

۲۴ - در هر محل بر طبق آئین نامه ای که از طرف شعبه تشکیلات تنظیم خواهد شد

سازمان های ورزشی حزب تأسیس خواهد گردید .

قطعنامه

۱ - نخستین کنگره حزب توده ایران پس از استماع گزارش آقای ایرج اسکندری اصول مرام حزبی بر نامه و نظامنامه را با اصلاحاتی که در کنگره بعمل آمده است تصویب میکند .

۲ - کمیته مرکزی مأموریت دارد در صورت لزوم مرام حزبی بر نامه و نظامنامه مورد تصویب را بهر يك از زبانهای ترکی، ارمنی و آشوری ترجمه نماید .

۳ - کمیته مرکزی مأمور اجرای کامل مرام بر نامه و نظامنامه مورد تصویب است .

آئین نامه کمیته مرکزی

۱ - کمیته مرکزی تا تشکیل کنگره بعدی مسئول و رهبر تمام سازمانها و مؤسسات حزبی

است و هر يك از افراد و مؤسسات در حدود وظایف خود در مقابل کمیته مرکزی مسؤولیت دارند .

۲ - جلسات عمومی کمیته مرکزی از اکثریت عده حاضر در مرکز اقلا ماهی یکبار

تشکیل خواهد شد .

تبصره : اگر چنانچه عده ای از اعضاء کمیته مرکزی در نتیجه مأموریت های حزبی

در مرکز نباشند بعهده هیئت سیاسی است که اقلا سه ماهی یک مرتبه جلسات عمومی (پلنوم) را

با حضور تمام اعضاء تشکیل دهد .

۳ - در جلسات عمومی کمیته مرکزی فقط مسائل اساسی و کلی از قبیل مسائل کلی تشکیلاتی

سیاست و روش حزب در اتحادیه ها ، سیاست حزب نسبت بدولت ها ، روش فراکسیون در مجلس ،

روشن کردن نظر حزب در مسائل سیاست داخلی و خارجی در مسائل اقتصادی در امور مربوط

بقیه در صفحه بعد

ب- اعضاء كميسيون تفتيش كل كه در نخستين كنگره حزب توده ايران
انتخاب شدند :

۱ - دكتر مرتضى	يزدى	با اكثريت	۱۱۵ رآى
۲ - دكتر حسين	جودت	«	۱۰۸ «
۳ - عبدالحسين	نوشين	«	۱۰۴ «

بقيه از صفحه قبل

به نهضت هاى گوناگون تصويب بودجه و غيره مطرح شده و اجراى تصميمات اين جلسات
بعهده هيئت سياسى خواهد بود .

۴- كميته مركزى ميتواند در هر موردى كه مسائل مهمى در پيش باشد جلسات عمومى
مشتركى با كميسيون تفتيش كل تشكيل دهد .

هيئت سياسى

۱- بمنظور رهبرى دائمى سازمانها و روزنامه هاى حزبى وابسته بحزب و سازمانها
واجراى سياست و اداره امور حزبى كميته مركزى هيئتى مركب از پنج نفر از بين اعضاء خود
بنام هيئت سياسى انتخاب ميكند .

۲- كليۀ كارهاى سياسى تشكيلاتى و مالى حزب عملا تحت رهبرى اين هيئت قرار
خواهد گرفت .

۳- هيئت سياسى با در نظر گرفتن دستورات كميته مركزى در كليۀ مسائل مربوطه
اتحاديه ها ، سازمانهاى حزبى و نهضتهاى گوناگون اعم از مسائل مربوط به مركز و شهرستانها
تصميماتى اتخاذ نموده و بموقع اجرا خواهد گذارد .

۴- كليۀ مخارج جارى در حدود بودجه مصوب با تصويب هيئت سياسى بعمل مى آيد .

۵ - هيئت سياسى قبل از هر دوره اجلاسيه مركزى موظف است برنامه مذاكرات را
تنظيم نمايد .

۶- هيئت سياسى در مقابل كميته مركزى مسئول است .

وظايف ديبرخانه و ديبران مسؤل .

۱ - كميته مركزى سه نفر را از بين هيئت سياسى بعنوان ديبر مسؤل انتخاب ميكند .

۲ - ديبران مسؤل ديبرخانه حزب را تشكيل و مسئوليت اجرا تصميمات كميته مركزى

و هيئت سياسى بعهده آنان خواهد بود .

۳ - ديبران مسؤل براى تشكيل ديبرخانه و كارهاى جارى روزانه بنا به احتياجات

خود اشخاص را كه لازم بدانند دعوت خواهند كرد .

۴ - ديبران مسؤل كليۀ كارهاى مربوطه به ديبرخانه را بين خود تقسيم خواهند كرد .

۵ - هريك از ديبران حق امضاء اسناد و مراسلات حزبى را دارا خواهند بود .

بقيه در صفحه بعد .

۴ - خلیل	ملکی	با اکثریت	۹۷	رأی
۵ - مهندس علی	علوی	«	۷۵	«
۶ - رضا	روستا	«	۷۲	«
۷ - احمد	قاسمی	«	۷۱	«
۸ - دکتر نورالدین	کیانوری	«	۷۰	«
۹ - ضیاء	الموتی	«	۵۲	«

۱۲ - اعلام نتیجه و ختم کنگره و خواندن اعلامیه آن .

در جریان کنگره آثار دسته بندیهای حزبی سابق کاملاً آشکار گردید .

دسته‌های که عبدالصمد کامبخش و دکتر نورالدین کیانوری و احمد قاسمی و غیره در آن بودند بادسته‌ای که رضا روستا و دکتر مرتضی یزدی در رأس آن قرار داشتند بجان هم افتادند و دسته اخیر الذکر شکست خورد و پایین ترتیب رضا روستا و دکتر مرتضی یزدی از کمیته مرکزی کنار گذاشته شدند و بعضویت کمیسیون تفتیش کل که از لحاظ سلسله مراتب حزبی پائین تر از کمیته مرکزی بود برگزیده شدند همین امر موجب شد که رضا روستا در شورای متحده علم مخالفت خود را بر ضد دستگاه رهبری حزب بیشتر برافرازد .

احمد قاسمی و دکتر نورالدین کیانوری و دکتر حسین جودت در کمیسیون تفتیش جا گرفتند و کامبخش همچنان در کمیته مرکزی باقی ماند و احسان طبری بعضویت کمیته مرکزی نائل آمد .

بقیه از صفحه قبل

۶ - مراسلات و اسنادی که بنام کمیته مرکزی صادر میشود باید به امضاء دوفرازدیران مسئول باشد .

۷ - دیران در مقابل هیئت سیاسی مسئول خواهند بود .

دستورات هیئت سیاسی و دبیرخانه به امضاء دیران مسئول برای کلیه افراد و سازمانهای حزبی حتمی الاجراست .

نقل از روزنامه رهبر شماره های ۳۸۰ - ۲۳/۶/۲۱ و ۳۷۹ - ۲۳/۶/۱۶

اعلامیه

پایان نخستین کنگره حزب توده

« نخستین کنگره حزب توده ایران مرکب از ۱۶۸ نفر نمایندگان تهران و شهرستانها در تاریخ ۱۰ مرداد ماه ۱۳۲۳ تشکیل گردید و در کلیه مسائل مختلفه «
« راجع بسازمان حزب و سیاست داخلی و خارجی و امور مالی و تقشیش و پارلمانی «
« و برنامه و برنامه و آئین نامه رسیدگی کامل نموده و پس از مباحثات پر شور «
« و صمیمانه قطعنامه های مربوطه را صادر کرده و با انتخاب یازده تن اعضا «
« کمیته مرکزی، و نه تن اعضا کمیسیون تقشیش کل صبح روز بیست یکم ماه «
« مذکور خاتمه یافت »

« نمایندگان نخستین کنگره حزبی که با ایمان تمام برای تحکیم و تقویت «
« حزب خود گرد آمده بودند تصدیق دادند که حزب توده ایران وظائف خطیر و «
« مشکلات فراوان در پیش دارد و بزرگترین وسیله غلبه بر موانع و اجرای وظائف «
« وحدت کامل عناصر حزبی است . »

« نمایندگان نخستین کنگره حزبی ایمان دارند که حزب توده ایران پیوسته «
« پرچمدار مبارزه علیه ارتجاع و استعمار خواهد بود و از کمیته مرکزی آینده و «
« کلیه دستگاه رهبری حزب منتظرند که با جدوجهد و فداکاری تمام در اجراء «
« وظائف دشوار و مقدس خود بکوشند »

« نمایندگان نخستین کنگره حزبی امروز که جلسات پر شور و با شکوه «
« خود را پس از ۱۱ روز خاتمه میدهند حس میکنند که بمراتب صمیمی تر، «
« نزدیک تر، یگانه تر وهم آهنگ تر از روز اول یکدیگر را بدرود میگویند و «
« اطمینان دارند که کنگره آینده با احراز پیروزیها و کامیابیهای درخشان دیگر «
« برای اجرای وظائف تازه تری گرد خواهند آمد . »

ملاحظه کنید چگونه حزب منحل شده در اعلامیه پایان نخستین کنگره
حزبی يك مشت الفاظ پوچ و بی معنی را ردیف کرده و کلماتی مانند صمیمی تر !

نزدیک تر ! یگانه تر ! وغیره را با زیر کی خاصی بکار برده است در صورتیکه کیست که نداند که در داخل حزب بمنظور اشغال پست ها و مقامات حزبی چه دسته بندی هائی وجود داشت و چگونه این رهبران صمیمی !! دشمن آشتی ناپذیر یکدیگر بودند و برای کوبیدن و طرد کردن یکدیگر از هیچ نوع اتهامی نسبت بهم ابا و امتناع نداشته اند .

چنانکه در اولین جلسه پس از کنگره از طرف کمیته مرکزی تشکیل شد بر سر انتخاب دبیر کل اتفاق آراء نبود و پس از کشمکشهای زیادی سرانجام روی دو نفر کم خطر توافق حاصل گردید و آن دو نفر دکتر محمد بهرامی و نورالدین الموتی بودند که امضاء هر دو در کارتها و نامه های رسمی حزبی معتبر بود .

خلیل ملکی که چندی پیش عضویت حزب توده را پذیرفته بود در این کنگره به عضویت کمیسیون تقشیش رسید . در این زمان خلیل ملکی با دسته روشنفکران یعنی احمد قاسمی و دکتر نورالدین کیانوری همکاری جدی داشت .

در این کنگره جز جعفر پیشه وری که عضو حزب توده نبود اکثر سردمداران شورش آذربایجان از جمله غلام یحیی دانشیان و صادق پادگان وغیره شرکت داشتند . پنج نفر از زنان بشرح زیر از طرف تشکیلات زنان به کنگره اول آمده و بنمایندگان تبریک گفتند :

۱ - بانو مریم فیروز .

۲ - بانو مریم صابری .

۳ - زهرا بیات .

۴ - زهرا اسکندری .

۵ - عالیہ شرمینی .

در اولین جلسه کمیته مرکزی پس از کنگره تشکیلات و کارهای حزبی بشرح

زیر بین سازمانهای مختلفه تقسیم گردید .

تشکیلات

تشکیلات حزب توده در این سال بشرح زیر بود :

کمیته مرکزی از سه کمیسیون بشرح زیر تشکیل میشود .

۱ - کمیسیون تشکیلات .

۲ - کمیسیون تبلیغات « مرکب از پانزده نفر عضو »

۳ - کمیسیون مالی « مرکب از سه نفر عضو »

کمیسیون تشکیلات تقسیم میشود به :

الف - کمیسیون تشکیلات کل شهرستانها « ت . ک . ش » تکش از ۹ نفر تشکیل میشود که هفت نفر آن از اعضاء کمیته مرکزی است .

ب - کمیسیون تشکیلات شهرستان تهران .

۱ - کمیسیون دبیرخانه .

۲ - رسیدگی به انکت ها .

۳ - رسیدگی به حوزه های شهری .

۴ - رسیدگی به حوزه های کارخانجات .

۵ - کلوپ .

کمیسیون کلوپ تشکیل میشود از :

- (الف) کلوپ مرکزی .
- (ب) کلوپ د کترارانی .
- (پ) کلوپ اکبر آباد .
- (ت) کلوپ نظام آباد .
- (ث) کلوپ دروس .

کادر ثابت تشکیلات تهران ۴۰ نفر بوده است .

تقسیم مسئولیت‌های حزبی بین اعضاء کمیته مرکزی

دراولین جلسه‌ای که پس از کنگره از طرف کمیته مرکزی حزب تشکیل شد

مسئولیت‌های حزبی بشرح زیر بین افراد و اعضاء برجسته تقسیم شد .

الف - اعضاء هیئت سیاسی پنجتنقر باسامی زیر :

- ۱ - نورالدین الموتی .
- ۲ - ایرج اسکندری .
- ۳ - دکتر محمد بهرامی .
- ۴ - اردشس آوانسیان .
- ۵ - علی امیرخیزی .

ب - اعضاء دبیران مسئول عبارتند از :

- ۱ - ایرج اسکندری .
- ۲ - نورالدین الموتی .
- ۳ - دکتر محمد بهرامی .

پ - اعضاء کمیسیون تشکیلات حزب عبارتند از :

۱ - عبدالصمد کامبخش (مسئول تشکیلات)

- ۲ - تقی فداکار .
- ۳ - مهندس تقی مکی نژاد .
- ۴ - علی کباری .

۵ - نصرت اله اعزازی .

۶ - ضیاء الموتی .

۷ - محمد فرجامی .

ت - اعضاء کمیسیون تبلیغات حزب عبارت بودند از :

۱ - پروین گنابادی (مسئول تبلیغات)

۲ - انور خامه ای .

۳ - دکتر غلامحسین فروتن .

۴ - دکتر احمد سادات عقیلی .

۵ - مهندس سلیمان محمد زاده .

۶ - حسین خیر خواه .

۷ - حسین جهانی .

ث - اعضاء کمیسیون مالی حزب در کنگره اول حزب توده عبارتند از :

۱ - علی امیرخیزی (مسئول کمیسیون مالی)

۲ - دکتر مرتضی یزدی .

۳ - رضا روستا .

ج - محمود بقراطی نماینده کمیته مرکزی در اتحادیه‌ها .

چ - دکتر رضا رادمنش مسئول سازمان جوانان حزب توده .

ح - دکتر فریدون کشاورز مخبر فراکسیون پارلمانی .

فصل ششم

مراومه حزب توده

پنج اصل اساسی مراومه حزب توده که در اولین کنگره مرداد ماه ۱۳۲۳ پس از تأیید، لازم و کافی بنظر رسید و در کنگره دوم حزب مزبور در اردیبهشت ماه سال ۱۳۲۷ نیز با کمی تغییر مورد تصویب قرار گرفت تا یکی دو سال بعد از مخفی شدن حزب توده نیز جاری و معتبر بوده و مورد استفاده قرار می گرفت.

این اصول که عبارت از نظریات کلی حزب و خطوط مشخصه سیاستهای داخلی و خارجی و تعیین کننده خط مشی حزب مذکور بوده و بنوعی فوق مورد تصویب قرار گرفته بشرح زیر است.

اصل اول:

حزب توده ایران حزب طبقات ستمکش یعنی کارگران و دهقانان و پیشه‌وران و روشنفکران آزادیخواه است.

با توجه باین اصل حزب توده در کتاب «حزب توده ایران چه میگوید و چه میخواهد» در صفحه ۷ می نویسد.

« پس معلوم شد که حزب توده ایران چرا از طبقات کارگر، دهقان، «
« پیشه‌ور و روشنفکران آزادیخواه تشکیل شده است. برای اینکه همگی از «
« افزارهای بزرگ تولید می‌روند. اینها همگی کار میکنند و از بسیاری آزمایای «
« اجتماعی بی بهره میمانند «

آیا واقعاً در این مورد حزب توده آنچه می‌گفت بآن معتقد بود؟

بنظر ما پاسخ این سؤال منفی است و حزب توده مانند بیشتر ازکارهای خود با آنچه می گفت ایمان نداشت و بهمین مناسبت هیچگاه آن را عملی نمیکرد اگر جز این بود درترکیب اولیه حزب شاهزادگان قاجار و بعضی مالکین بزرگ و سرمایه داران نمیتوانستند شرکت داشته باشند .

اصل دوم :

« حزب توده ایران طرفدار استقلال و تمامیت ایرانست و برعلیه هرگونه »
« سیاست استعماری نسبت بآن مبارزه می کند »

حزب توده درتعریفی که ازاستقلال می کید میگوید .

« استقلال یعنی هیچ اراده خارجی برملت ایران تحمیل نشود و ایرانی کشور »
« خودش را بهر طریقی که میخواهد اداره کند دراینصورت می گویند ملت ایران »
« ملت مستقلی است »

با توجه باین تعریف که حزب توده ازاستقلال میکند آیا حزب توده خودش درداخل حزب خود استقلال بمعنای واقعی داشت ؟

آیا حزب توده تابع اراده و حاکمیت دولت قوی دیگری نبود ؟ بدیهی است که ما در مقام اثبات این قضیه که چگونه حزب توده تابع دستورات کمونیزم بین الملل بوده و چگونه منافع دولت خارجی را بر مصالح کشور ترجیح داده و در حفظ و حراست آن میکوشیده است نیستیم .

خود خوانندگان در نتیجه عملیات چندین ساله حزب توده بخوبی واقف هستند که حزب توده عملاً برخلاف آنچه درباره استقلال می گفته عمل میکرده است و این حزب در سراسر حیات سیاسی خود مجری نظریات و عامل توسعه نفوذ بیگانه در کشور ما بوده است آخر این چگونه استقلالی است که نمایندگان حزب توده تریبون مجلس را بلندگوی استعمار شرق قرار داده و در نهایت وقاحت جهت تحصیل امتیاز نفت شمال برای بیگانه اینهمه سینه درانی کرده و دولت وقت را تحت فشار شدید قرار دهند و یا این چگونه حزب ملی و مستقلی است که از تجزیه آذربایجان

حمایت کند و بی‌شرمانه از آن پشتیبانی نماید .

جالب اینست که حزب توده در همان کتاب میگوید . (۱)

« دولت هائی که بیپایه ای در کار دولت‌های دیگر مداخله میکنند فقط باین »

« قصد هستند که بزبان آن ملت و بسود خود استفاده نمایند . »

این همان نظری است که ما معتقد بآن هستیم و حزب توده در عمل مجری

بی چون و چرای آن بوده است .

در جای دیگر حزب توده چه خوب گفته است . (۲)

« نه فقط نفوذ مستقیم بیگانگان باید از ایران بکلی بریده گردد بلکه »

« مزدوران بیگانه که لباس ایرانی در بردارند و مصالح ایران را فدای غرضهای »

« پست خویش می نمایند باید در زیر پای ملت لگد کوب شوند »

این وضع درست و بسا خصوصیات کامل خود در قیام ملی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

بموجب اراده تزلزل ناپذیر ملت و ندای وجدانی توده‌ها بوقوع پیوست و از آن

بعد نه تنها نفوذ بیگانه از کشور ما رخت بر بست بلکه مزدوران بیگانه که در لباس

ایرانی درآمده بودند از طرف ملت رشید ایران محکوم شدند .

و اما در مورد تمامیت ایران باید بواقعه آذربایجان و سایر حوادث توجه کرد

و همه ما شاهد و ناظر تجزیه قسمتی از خاک کشور عزیز آذربایجان بودیم در این مورد

نیازی بتشریح نیست .

اصل سوم :

حزب توده ایران طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزاد بخواه

بر اساس تساوی حقوق ملل و حفظ صلح جهان است .

(۱) کتاب « حزب توده ایران چه میگوید و چه میخواهد »

تألیف احمد قاسمی صفحه ۹

(۲) کتاب « حزب توده ایران چه میگوید و چه میخواهد »

تألیف احمد قاسمی صفحه ۱۱

مبتکر اولیه این اصل حزب توده نبود بلکه بانیان این اصول کشورهای جهان آزاد بخصوص دولت امریکا بوده است چنانکه در ۱۴ اوت ۱۹۴۱ بموجب منشور اتلانتيك (ماده ۳) که مقرر میدارد :

« هر دو کشور یعنی آمریکا و انگلیس حق هر ملتی را در انتخاب حکومتی که « مایل است محترم میشمارند »

و نیز در ماده ۷ منشور گفته شده است .

« هر دو کشور امیدوارند صلحی که بتواند وسائل زندگی و امنیت داخلی « تمام ملل را تعیین کند برقرار شود و آنها را اطمینان دهد که هر کس در هر کشور « میتواند فارغ از نرس و احتیاج زندگی نماید » این اصول کاملاً ملحوظ و رعایت گردیده است .

در اول ژانویه ۱۹۴۲ (۲۶) کشور از جمله ایران بموجب اعلامیه ای پیوستگی خود را بمنشور اتلانتيك بیان کردند بنا بر این رعایت اصول همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزاد بر اساس تساوی حقوق ملل چکیده افکار آزاد مردان واقعی جهان دموکراسی بوده است منتهی حزب توده از این اصل دموکراسی استفاده های معکوس کرده است .

سوء استفاده حزب توده از این اصل در کلیه خطوط برجسته سیاسی حزب توده کاملاً روشن و هویدا بوده است . اصل این بود که حزب توده طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزادیخواه جهان است در اینجا کلمات آزادیخواه و صلح طلب قابل بحث و تفسیر است بنظر میرسد که دیکتاتوری شوروی با اجرای سیستم يك حزبی آنها هم حزب موافق نمیتواند يك کشور آزادی خواه واقعی باشد زیرا در چنین کشوری با چنین رژیم آزادی بمعنای واقعی کلمه نمیتواند وجود داشته باشد . در صورتیکه در کشورهایی که با سیستم دو حزبی موافق و مخالف اداره میشوند عملاً اصول دموکراسی حکم فرماست .

حزب توده در کتاب « حزب توده ایران چه میگوید و چه میخواهد » صفحه ۱۹ چنین مینویسد :

« شنیده میشود که بعضی از سیاستمداران و روزنامه نویسان میگویند (ما باید « بهمه دولت ها بیک چشم نگاه کنیم) ولی اگر معنای این عبارت این است که ما « میان دولت هائی که حقوق ما را پایمال میکنند و اساس صلح و دمو کراسی جهان « را برهم میزنند با دولت های دمو کراتیک و صلح طلب فرق نگذاریم و دوست را « از دشمن نشناسیم و از دشمن مانند دوست و یا از دوست مانند دشمن پذیرائی کنیم » بدیهی است که هیچ وطن پرستی نمیتواند با این معنی موافقت کند »

اصل مطلب در اینجاست که کدام یک از دولت ها حقوق ما را پایمال میکنند و اساس صلح و دمو کراسی جهان را برهم میزنند دول غرب یا کمونیزم بین الملل کدام یک از دولت ها در امور داخلی ما بیشتر مداخله می کنند امریکا و انگلیس یا روسیه شوروی ؟

اینها مطالبی است که خود خوانندگان باید قضاوت کنند . اینهمه خرابکاری های حزب توده که در مدت ۱۶ سال در کلیه شئون اجتماعی و اقتصادی کشور بنحو محسوسی مشاهده میگردید از کجاست ؟ اینکه حزب مذکور توانست با قرار دادن ایادی خود در هر کار گاه و کارخانه و در هر واحد اقتصادی کوچک و بزرگ و در هر اداره و سازمانی حتی در ارتش کلیه دستگاههای مملکتی را فلج کرده و بسقوط و نیستی سوق دهد ناشی از چه و مسبب آن که بوده است آیا کمونیزم بین الملل از اینهمه جریانات و اعتصابات و کشت و کشتارهای بی مورد بی اطلاع و معصوم بوده و هیچ آگاهی از این پیش آمدها نداشته است ؟ این نیز مسئله ایست که قضاوت آن را بعده خوانندگان گرامی واگذار میکنیم .

اما آنچه بغایت روشن است اینست که کمونیزم بین الملل از کوچکترین فعالیت سیاسی حزب توده تا بزرگترین اعتصابات کارگری با خبر بوده و با نظارت و مراقبت آنها این کارها انجام می پذیرفته است .

اصل چهارم :

حزب توده ایران طرفدار استقرار حکومت ملی و رژیم دموکراسی واقعی است .

حزب توده در تفسیر خود از این اصل چنین میگوید :

« ... از این جهت یکی از اصول مرام حزب ما اینست که این دموکراسی « دروغین را بدموکراسی واقعی مبدل گردانیم یعنی حکومتی بوجود آوریم که « آزادی نطق، آزادی قلم، آزادی عقیده، آزادی مرام و آزادی حزب را پایمال نکند . »

ردیف کردن این قبیل کلمات و استعمال الفاظ بظاهر فریبنده از کارهای همیشگی حزب توده بوده است اما لااقل نسل حاضر میتواند خوب در نظر خود مجسم سازد که اگر حزب مزبور پیروزمیشد و قدرت را در دست میگرفت تا چه حد بسایر احزاب اجازه فعالیت میداد و چگونه آزادیهای گفتار و عقیده را محترم میشمرد گویا اینکه بعدها حزب مزبور ماهیت واقعی خود را نشان داده و از حکومت جمهوری « دموکراسی توده‌ای » یعنی حکومتی نظیر کشورهای اروپای شرقی (۱) دم میزد و تا آخرین حد در این راه ابرام و اصرار میورزید .

اصل پنجم :

« حزب توده ایران با آثار اقتصادی رژیم‌های کهنه اجتماعی مانند « اقتصاد شبانی و فئودالیسم مبارزه میکند و طرفدار یک دستگاه اقتصادی « مترقی و متمرکز مبتنی بر حفظ منافع اکثریت مردم ایران است »

در این اصل با کمال تعجب دیده میشود که اسمی از سرمایه‌داری برده نشده و گویا حزب توده فقط خواهان مبارزه با فئودالیسم و اقتصاد شبانی بوده و طرفدار یک دستگاه اقتصادی مترقی و متمرکز مبتنی بر حفظ منافع مردم میباشد در این

(۱) اما در مورد « تساوی حقوق » باید اذعان کرد که اگر چنانچه حزب توده پیروز میشد ایران هم در دایره اعمار شوروی قرار میگرفت و همان حقی را در برابر روسیه شوروی داشت که مجارستان و یاسایر کشورهای اروپای شرقی در برابر شوروی دارند .

تفسیر از بورژوازی ملی که بعدها بعنوان يك پدیده خاص اجتماعی در کشور مظاهر شد اسمی برده نشد اصل این پدیده اجتماعی از نظر تئوریسین‌های حزبی شناخته نشده و گویا برخی از نویسندگان حزبی در آخرین لحظات حیات سیاسی حزب باین امر برخوردند و این مصادف با ایامی بود که حزب از حالت تشکل به تفرقه شدیدی گرائیده و دیگر نمیتوانست خود را سرپا نگاهدارد. بنابراین تا زمانی که بورژوازی ملی از نظر حزب توده شناخته مانده بود حزب توده خود را هم جای حزب کمونیست و هم بجای بورژوازی می گذاشته و نقش هر دو را در اجتماع بازی میکرد.